

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä

Anita Paloposki

2019 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Vanhempien positiivisia kokemuksia lasten-
suojelutyöstä**

Anita Paloposki

Anita Paloposki
Sosionomi
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2019

Anita Paloposki Anita Paloposki

Vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä Anita Paloposki

Vuosi 2019 Sivumäärä 46

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lastensuojelun asiakkaiden vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä ja tavoitteena on tuoda esille ja näkyväksi lastensuojelutyön onnistumiset. Tavoitteena on myös herätellä ihmisten asenteita ja mahdollisia ennakkoluuloja lastensuojelua kohtaan sekä madaltaa henkilöiden hakeutumista avun pariin. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Janakkalan kunnan lastensuojelun kanssa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistokeruumenetelmänä oli vanhempien haastattelu ja aineiston analyysissä käytettiin teorialähtöistä sisällönanalyysia ja teemoittelu eri aiheiden ympärille. Opinnäytetyön haastatteluun lähetettiin kutsut yhdeksälle kymmenelle lastensuojelun asiakasperheelle tammi-, helmi- ja maaliskuun aikana sosiaalityöntekijöiden kautta. Opinnäytetyöhön osallistui seitsemän vanhempaa; kaksi isää ja viisi äitiä. Haastattelut järjestettiin maaliskuun 2019 aikana.

Lastensuojelutyötä ohjaavat lastensuojelulaki, YK:n laatima lasten oikeuksien yleissopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus sekä Suomen perustuslaki. Lastensuojelulain (417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeudet erityiseen suojeluun, monipuoliseen ja tasapainoiseen kehitykseen ja turvalliseen kasvu ympäristöön.

Lastensuojelulla on Suomessa pääsääntöisesti negatiivinen maine ja suomalaisperheet pelkäävät joutuvansa lastensuojelun kanssa tekemisiin. Syynä tähän ovat pääasiassa huonot kokemukset lastensuojelusta, tietämättömyys ja median tapa käsitellä lastensuojeluun liittyviä asioita. Usein ajatellaan, että lastensuojelun tehtävänä on tehdä huostaanottoja ja määrätä sosiaalityöntekijöiden toimesta perheiden elämää. Kuitenkin lastensuojelun tehtävänä on tukea perheitä, järjestää tukitoimia, niin että perhe saa olla yhdessä ja varmistaa lasten hyvinvointi yhdessä vanhempien kanssa.

Opinnäytetyön tulosten mukaan vanhemmat kokevat, että lastensuojelu tukee perheitä haastavissa elämäntilanteissa. Lastensuojelun työntekijät toimivat lasten edun mukaisesti ja tukevat vanhempia vanhemmuuden tehtävässä. Lastensuojelutyö on vaikeaa perheiden elämään puuttumista, mutta lastensuojelutyö ja tukitoimet ovat olleet perheille hyödyllisiä. Vanhemmat ovat kokeneet työntekijöiden kohtaamiset kunnioittavina, vuorovaikutuksen olevan hyvää ja perheiden mielipiteet on otettu hyvin huomioon päätöksen teossa. Vanhempien mielestä positiivisia tekijöitä ovat olleet oikeanlaisten ja oikeanaikaisten tukitoimien järjestäminen ja työntekijöiden saavutettavuus.

Asiasanat: Laadullinen tutkimus, lastensuojelu, lastensuojelun maine.

Anita Paloposki Anita Paloposki

The experiences of parents in relation to child welfare

Vuosi	2019	Pages	46
-------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to find out about the experiences of parents in relation to child welfare. The aim was to awaken thoughts in people and their attitudes and lessen possible prejudices against child welfare, and to help with that situation. The thesis was carried out in co-operation with child welfare of Janakkala and was a qualitative study. The research material was collected through interviews with parents who were clients of child welfare. Invites to interviews were sent to ninety child welfare client families during January to March in 2019 through their own social workers. Two fathers and five mothers took part in the interviews which were arranged in March 2019.

The Child Welfare Act, United Nations Children's Rights Declaration, European Convention on Human Rights and the Constitution of Finland regulates child welfare. The Child Welfare Act's purpose is to guarantee children's right to a safe growth environment, balanced and diverse development and special protection. Child welfare in Finland has regularly had a negative reputation and Finnish families are afraid of dealing with it. Reasons for this are; bad experiences of child welfare, lack of knowledge and the way the media handles things which are attached to child welfare. It is thought that child welfare's function is to take children into custody and to regulate the life of families. Against regular prejudices the child welfare mission is; to support families, to arrange support measures so that families can stay together and to ensure children's and parents welfare.

According to results of this study, parents feel that child welfare supports families in tough life situations. Workers at child welfare act to the advantage of children and support parents in the mission of parenthood. Child welfare work is difficult because you have to be involved in the life of client families although the client families felt that the work and support have been helpful for them. Parents felt that meetings were respectful and open minded and their own opinions had been well considered in decision making. The right type of support, right timing and reachable social workers were positive things according to parents.

Keywords: Child welfare, the reputation of child welfare, qualitative study

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Lastensuojelu	7
2.1	Lastensuojeluilmoituksesta käynnistyy työskentelyprosessi.....	8
2.2	Asiakkuuden alkaminen	9
2.3	Avohuollon tukitoimet perheen tukena	9
2.4	Kiireellinen sijoitus akuuttina kriisitoimenpiteenä	10
2.5	Huostaanotto ja sijaishuolto viimesijaisena.....	10
2.6	Jälkihuolto tukee sijoituksen päätyttyä	12
3	Lastensuojelu herättää usein kielteisiä ajatuksia	12
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	14
5	Tutkimusmenetelmät	14
5.1	Teemahaastattelu	15
5.2	Haastateltavat ja kerätty aineisto	15
5.3	Sisältöanalyysi	16
6	Tulokset	17
6.1	Arvostava kohtaaminen ja hyvät vuorovaikutustaidot ovat merkityksellisiä	17
6.2	Asianosaisten mielipiteet ovat tärkeitä	21
6.3	Lapsen etu ohjaa lastensuojelutyötä	22
6.4	Erlaiset tukimuodot ovat auttaneet perheitä	23
6.5	Vanhempien kokemukset näkyväksi	26
7	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	27
8	Johtopäätökset	29
9	Pohdinta.....	31
	Lähteet	33
	Liitteet.....	36

1 Johdanto

Lastensuojelu on toiminut Suomessa vuosisatojen ajan, mutta 1900-luvulla lastensuojeluun on alettu kiinnittämään paremmin huomiota. Lastensuojelulaki, sosiaalityön työnsisällöt ja toimintatavat ovat muuttuneet vuosien saatossa. Lastensuojelutyötä kehitetään jatkuvasti lapsen etua ajatellen. Lastensuojelulaki on muuttunut vuosien saatossa ja tulee jälleen muuttumaan 1.1.2020, kun uusi lastensuojelulaki tulee voimaan. (Lastensuojelulaki 52/1936; lastensuojelulaki 683/1983; lastensuojelulaki 407/2007.)

Lapsuus on elämän erityistä aikaa ja sillä on iso merkitys siinä, millaisia meistä jokaisesta tulee. Lapsuuteen tulee panostaa ja luoda lapselle hyvät edellytykset kasvaa ja kehittyä, sillä lapsuudessa koetut asiat vaikuttavat pitkälle aikuisuuteen. Lapsi on riippuvainen aikuisen hoidosta ja huolenpidosta, ilman näitä lapsi ei pärjää ja voi vaurioitua koko loppuelämäksi, ja jopa mahdollisesti kuolla. (Sinkkonen 2004, 1866-1873.) Joskus kuitenkin lapsi ei saa perushoivaa ja huolenpitoa, jolloin lastensuojelun on puututtava perheen elämään ja tarjottava lapselle korjaavia kokemuksia lastensuojelun keinoin. Lastensuojelun tehtävänä on toimia lapsen edun mukaisesti varmistuen, että lapsen oikeudet toteutuvat. (Lastensuojelulaki 407/2007; Rätty 2012, 13.)

Lastensuojelun tukitoimet ja toimintatavat ovat herättäneet keskustelua ja mielipiteitä yhteiskunnassamme. Media on uutisoinut lastensuojelullisista asioista ja sen epäkohdista Suomessa aina silloin tällöin. Iltasanomien Rami Mäkinen (2013) ja MTV:n Anna Zareff (2015) uutisoivat 8-vuotiaan Eerikan tapauksesta, joka kuoli vuonna 2012 ja siitä, kuinka lastensuojelu ei tehnyt mitään, vaikka 11 lastensuojeluilmoitusta oli tehty. Lisäksi erinäisillä keskustelupalstoilla ihmiset ovat pystyneet jakamaan omia kokemuksiaan lastensuojelutyöstä ja ne eivät ole aina olleet positiivisia.

Viime kesänä 2018 viimeisessä sosionomikoulutukseni työharjoittelussa pohdin ja kävin läpi erilaisia opinnäytetyön aiheita. Palvelutarpeen arviointeja tehdessä tuli vastaan usein ihmisten pelot siitä, että viemmekö lapset pois, kun lapsesta oli tullut lastensuojeluilmoitus. Tuli ilmi, että monet pelkäävät lastensuojelun toimia, kun ovat lukeneet lehdistä ja sosiaalisesta mediasta ihmisten tarinoita lastensuojelutyöstä. Lastensuojelun maineeseen jo hieman perehtyneenä ajattelin, että haluan tehdä opinnäytetyöni tuoden lastensuojelutyön positiivisia kokemuksia esille. Keskustelin asiasta Janakkalan sosiaalityön johtajan kanssa ja hän hyväksyi aiheen, sillä lastensuojelun hyviä puolia on tärkeä saada näkyväksi. Aluksi tarkoitus oli haastatella niin lapsia kuin aikuisiakin, mutta lopulta jäsenyi ajatus vanhempien haastattelemisesta.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkielma, jossa käytän menetelmänä haastattelua eri teemojen avulla. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä, sillä uskon, että lastensuojelussa on paljon onnistumistarinoita. Opinnäytetyön avulla pystyttiin selvittämään mitkä ovat olleet niitä asioita, jotka vanhemmat ovat kokeneet tärkeiksi asioiksi ja, joilla on lastensuojelutyössä merkitystä. Haastattelukysymykset ovat etukäteen suunniteltu teemojen ympärille teorialähtöisesti, mutta haastateltavalla on ollut mahdollisuus tuoda myös omia muita näkemyksiä ja kehittämisehdotuksia esille.

2 Lastensuojelu

Lastensuojelulain (417/2007) tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulla on kolme perustehtävää, jotka ovat lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttaminen, vanhempien tukeminen kasvatustehtävässä ja varsinainen lastensuojelutehtävä. Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu, jota toteutetaan silloin, kun lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaina. Asiakassuunnitelman laatiminen, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuollon järjestäminen ja jälkihuolto ovat lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua. Lapsen oikeuksista on erikseen säädetty Suomen perustuslaissa, YK:n lapsenoikeuksien yleissopimuksessa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Juurikin näissä sopimuksissa veloitetaan asettamaan lapsen etu ensisijaiseksi kaikessa viranomaistoiminnassa. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2019; THL 2019.)

Lastensuojelutyötä ohjaa aina vahvasti lainsäädäntö. Lastensuojelun tarkoituksena on huolehtia perheen hyvinvoinnista auttaen korjaamaan perheen tai lapsen ongelmiksi muodostuneita asioita sekä ennaltaehkäistä tulevia ongelmia. (Bardy 2009, 39-41.) Lastensuojelun ennaltaehkäisevällä toiminnalla on tarkoitus kartoittaa tuentarpeita ja tarjota palveluita ajoissa, niin että perheen haasteet eivät vielä kasaantuisi isoiksi ongelmiksi. (THL 2019.)

Kuntien tehtävänä on järjestää riittävät ja oleelliset tukitoimet perheiden ja lasten hyvinvoinnin tukemiseksi. Kunnat voivat järjestää palvelut itse tai mahdollisesti ostaa ne yksityiseltä palveluntuottajalta. Kuntien on kuitenkin valvottava yksityisten palveluntuottajien toimintaa, jotta palvelun taso on laadukasta. Kunnilla tulee olla selkeä suunnitelma lastensuojelun järjestämiseksi, lasten- ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja kehittämiseksi. (STM 2019.)

Monissa kunnissa on tarjolla myös perheille ennaltaehkäisevää sosiaalipalvelua perheiden hyväksi. Tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalihuollon avulla pystytään tukemaan perheitä ennen kuin perheiden haasteet kehkeytyvät ongelmiksi, jolloin lastensuojelun olisi tартtuvan toimeen. Näin ollen tätä voidaan kutsua myös ehkäiseväksi lastensuojelutyöksi. Kunnan tarjoavat peruspalveluissaan erilaisia tukimuotoja perheille, kuten lapsiperheiden kotipalvelu, perhe-

neuvola-, perhetyö-, päivähoito-, nuorisotyö- ja terveydenhuollon tukipalveluja. Näiden palveluiden tarkoituksena on tukea lasta, nuorta ja perhettä matalan kynnyksen periaatteella. (Heino 2009, 71-74; sosiaalihuoltolaki 1301/2014.) Toivottavaa olisi, että perheet ottaisivat ajoissa oman kuntansa sosiaalihuoltoon yhteyttä tuentarpeen arvioimiseksi, jotta perheelle saataisiin järjestettyä tukea mahdollisimman pian ennekuin kuin asiat muodostuvat ongelmiksi.

2.1 Lastensuojeluilmoituksesta käynnistyy työskentelyprosessi

Lastensuojelun työskentelyprosessi lähtee yleensä lastensuojeluilmoituksesta. Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä nimettömänä, mutta tietyillä ammattialan henkilöillä on ilmoitusvelvollisuus. Ilmoitusvelvollisen on tehtävä lastensuojeluilmoitus, jos hänellä herää huoli lapsen kasvusta ja kehityksestä ja kasvuympäristöstä tai, kun lapsen lastensuojelullinen tarve tulee selvittää. Ilmoitusvelvollisen on itse tehtävä ilmoitus, kun hän saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta. Ilmoitus on tehtävä viipymättä, eikä ilmoitusvelvollinen voi lykätä ilmoituksen tekemistä myöhemmäksi. Lastensuojeluilmoitukset ovat tärkeää tietoa lastensuojelun työntekijöille, joten jokainen ilmoitus on tärkeä saada tietoon lastensuojeluun lapsen tuentarpeen arvioimiseksi. Myös yksityishenkilöt voivat tehdä lastensuojeluilmoituksen ja heillä on oikeus tehdä tarpeen vaatiessa ilmoitus nimettömänä. Ilmoitusvelvollinen tekee ilmoituksen aina omalla nimellään. Ilmoittaja tekee lastensuojeluilmoituksen siihen kunnan sosiaalitoimistoon, jossa on lapsen asuinkunta. Virka-ajan ulkopuolella kiireellisen ilmoituksen voi tehdä sosiaalipäivystykseen tai soittamalla hätänumeroon. Ilmoituksen voi tehdä puhelimitse, kirjallisesti tai käymällä sosiaalitoimistossa. Lastensuojeluilmoitukseen kirjataan tiedot lapsesta ja vanhemmista, ilmoituksen syyt sekä tieto, onko lapselle ja lapsen vanhemmille kerrottu ilmoituksesta. (Lastensuojelulaki 407/2007; THL 2019.)

Kun lastensuojeluilmoitus on vastaanotettu, arvioidaan heti lastensuojelun tarpeen kiireellisyys, esimerkiksi kiireellisen sijoituksen tarve. Ratkaisu palvelutarpeen arvioinnin aloittamisesta tulee tehdä seitsemän arkipäivän kuluessa. Huoltajille on ilmoitettava lastensuojeluilmoituksesta ja kerrottava tulevista toimenpiteistä. Lastensuojelun työntekijät aloittavat lastensuojeluilmoituksen myötä sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin, ellei sen tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta. Näin ollen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään sosiaalihuollon- ja lastensuojelun tarve. Arvioinnin tulee valmistua kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta. Jokaisen lastensuojeluilmoituksen myötä ei välttämättä tarvitse aloittaa palvelutarpeen arviointia, jos ilmoituksen sisältö arvioidaan selkeästi niin, ettei sosiaalihuollon- ja lastensuojelun tukitoimille ole tarvetta. (THL 2019.)

2.2 Asiakkuuden alkaminen

Lastensuojelun asiakkuus alkaa lapsella, jos lastensuojelun asian vireille tulosta on ryhdytty kiireellisiin lastensuojelullisiin toimenpiteisiin tai sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella lapsella olevan tarvetta lastensuojelun tukitoimille ja palveluille lapsen edun vaarantuessa. Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun todetaan, että lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat ja eivät turvaa lapsen kehitystä ja terveyttä tai lapsi omalla toiminnallaan vaarantaa omaa hyvinvointiaan. Lastensuojelun asiakkuus saatetaan joskus aloittaa jo ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista, jos perheelle ja lapselle on myönnetty lastensuojelun tukitoimia ja palveluita palvelutarpeen arvioinnin aikana. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Kun lapsella alkaa lastensuojelun asiakkuus, tehdään siitä merkinnät lapset asiakirjoihin sekä ilmoitetaan huoltajille sekä lapselle asiasta. Ilmoitusta ei välttämättä tehdä, jos siihen on olemassa poikkeukselliset syyt sosiaalihuollon asiakaslain (1301/2014) 11 § mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että lastensuojeluasian vireille tulosta ja lastensuojelun asiakkuuden alkamisesta voidaan olla tiedottamatta huoltajaa, jos arvioidaan, että tiedon antaminen on vastoin lapsen etua julkisuuslain (621/1999) 11 §:n nojalla.

2.3 Avohuollon tukitoimet perheen tukena

Kun lastensuojelun asiakkuus on alkanut, on tarkoitus järjestää lapselle ja perheelle avohuollon tukitoimia pikimmiten asiakassuunnitelman mukaisesti. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää lapsen ja vanhempien keskinäistä hyvinvointia, edistää lapsen hyvää ja tasapainoista kehitystä ja tukea vanhempia vanhemmuudessaan ja siihen liittyvissä asioissa. Lapselle laaditaan aina asiakassuunnitelma asiakkuuden alettua. Asiakassuunnitelmassa määritellään lapsen nykytilanne, tukitoimien tavoitteet ja keinot sekä palveluiden sekä tuen tarvetta tulee arvioida säännöllisien väliajoin. (Lastensuojelulaki 417/2007; THL 2019.)

Avohuollon tukitoimet ovat aina ensisijaisia tukitoimia, sijoittamista kodin ulkopuolelle sosiaalityöntekijät pohtivat vasta viimeisenä vaihtoehtona. Lastensuojelussa lähdetään siitä ajatuksesta, että perhe voi olla yhdessä ja perheelle järjestetään riittävät tukitoimet. Avohuollon tukitoimia voivat olla esimerkiksi perhetyö, perhekuntoutus, tukihenkilötoiminta, taloudellinen tuki ja muunlainen sosiaalityön tuki. (THL 2019.)

Asiakassuunnitelman mukaisesti voidaan kartoittaa myös yhdessä perheen ja sosiaalityöntekijän kanssa lapsen sijoittamista avohuollon tukitoimena, jos se nähdään lapsen edun mukaisena tukitoimena. Avohuollon sijoitus perustuu vapaaehtoisuuteen ja siihen tarvitaan huoltajien sekä 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Avohuollon tukitoimena tehtyä sijoitusta tulee arvioida lastensuojelulain mukaan kolmen kuukauden välein. Mikäli avohuollon sijoitusta jatketaan, on uusi arvio tehtävä jälleen kolmen kuukauden päästä. Kuitenkin avohuollon sijoituksen arvioinnin aikana on oleellista selvittää myös huostaanoton tarve. (Taskinen 2010, 72-73.)

2.4 Kiireellinen sijoitus akuuttina kriisitoimenpiteenä

Kiireellinen sijoitus tehdään akuutin kriisitilanteen vuoksi. Kriteerit kiireelliselle sijoitukselle täyttyvät, kun vanhempi ei kykene huolehtimaan lapsestaan ja vaarantaa lapsen kehityksen tai terveyden. Edellytyksiä kiireelliselle sijoitukselle voivat olla myös kodin kasvuolosuhteissa tapahtuneet muutokset tai vakava huolenpidon puute, kuten vahva päihtymystila, mielenterveysongelma tai lapseen kohdistunut pahoinpitely, joka vaatii välittömästi lisätutkimuksia ja hoidon järjestämistä. (Räty 2012, 298.) Myös lapsen itsetuhoinen käyttäytyminen, päihteiden käyttö tai syyllistyminen rikokseen voivat olla perusteita kiireelliseen sijoitukseen. Lisäksi, jos on äkillinen epäily siitä, että lapsi aiotaan viedä maasta pois ilman lupaa tai piilotella lasta, ovat kiireellisen sijoituksen syytä. (Taskinen 2010, 76-77.)

Kun lapsen etu vakavasti vaarantuu, on sosiaalityöntekijän tehtävä välittömästi päätös lapsen edun turvaamisesta. Kiireellinen sijoitus kestää enimmillään 30 vuorokautta. (Saastamoinen 2010, 40-41.) Jos perheen tilanne ei muutu parempaan suuntaan, voidaan kiireellistä sijoitusta jatkaa vielä seuraavat 30 vuorokautta erillisen päätöksen mukaisesti. Jatkopäätöksen tekee kuitenkin eri sosiaalityöntekijä, sillä sama sosiaalityöntekijä ei voi tehdä kiireellistä sijoitusta sekä jatkopäätöstä sijoituksesta. Kiireellinen sijoitus voi jatkua yli 30 vuorokautta, jos viranhaltija on tehnyt huostaanottoa koskeva hakemuksen ja se on vireillä hallinto-oikeudessa tai huostaanottoa koskeva hakemus on vireillä hallinto-oikeudessa ennen kiireellisen sijoituksen päätöstä. (Saastamoinen 2010, 44-46.)

Huoltajien ja lapsen tai muun lapsen kehityksestä ja kasvusta vastaavan henkilön käsitys ja mielipide on selvitettävä ennen kiireellisen sijoituksen päätöksen tekemistä. Jos asianosallisten mielipidettä ei pystytä selvittämään ennen päätöstä, on asianosaisille varattava mahdollisuus mielipiteen selvittämiseksi pian päätöksen teon jälkeen. Kuitenkin joskus on poikkeustilanteita, kuten asian kiireellisyys, jolloin mielipiteen selvittämistä ei voida tehdä, sillä asian käsittelyn myöhästymisestä voi olla haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle ja turvallisuudelle. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelulain mukaan kiireellinen sijoitus päättyy, kun peruste sen voimassaololle on lopunut. Näin ollen sosiaalityöntekijä tekee heti asiasta päätöksen sijoituksen lopettamisesta. Kiireellisen sijoituksen perusteet lakkaavat, kun sosiaalityöntekijä arvioi lapsen turvallisuuden palata kotiin. Kiireellinen sijoitus päättyy 30- tai 60 vuorokauden päivän aikana tai päättyy huostaanottoon. Jos päädytään huostaanottoon, päätöksen huostaanotosta tekee sosiaalihuollon johtava viranhaltija. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

2.5 Huostaanotto ja sijaishuolto viimesijaisena tukitoimena

Kiireellisen sijoituksen aikana arvioidaan huostaanoton tarvetta sekä sitä, riittävätkö avohuollon tukitoimet perheelle ja lapselle. Jos todetaan, että lapsen kasvuolosuhteet vakavasti vaarantavat lapsen kasvua ja kehitystä tai lapsi omalla toiminnallaan vahingoittaa itseään, niin

on tehtävä huostaanotto. Huostaanotto on aina viimesijaisin keino, sillä perhettä yritetään tukea aina muilla avohuollon tukitoimilla. Kun huostaanotto tehdään johtavan viranhaltijan päätöksellä, niin lapsen huollosta ja kasvatuksesta vastaa sosiaaliviranomainen sijaishuollon keinoin. (Lastensuojelulaki 417/2007; THL 2019.)

Huoltajia ja lasta tulee kuulla huostaanottoprosessissa ja mielipide on kirjattava huostaanotto päätökseen. Kuitenkin huostaanotto voidaan tehdä vastentahtoisesti huoltajien tai 12 vuotta täyttäneen lapsen sitä vastustaessa, kun perusteet siihen täyttyvät. Huostaanotto on aina lähtökohtaisesti väliaikainen toimenpide, joka on päätettävä, kun siihen ei enää edellytyksiä ole. Huostaanotto on kuitenkin aina voimassa toistaiseksi. (Saastamoinen 2008, 42). Sijaishuoltoa järjestettäessä on aina huomioitava se, että lapsen edunmukaista on perheen jälleen yhdistäminen, jotta lapsi pääsee takaisin vanhempiensa luokse. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Sijaishuollolla tarkoitetaan huostaan otetun, kiireellisesti tai hallinto-oikeuden väliaikaisen määräyksen perusteella sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. (Saastamoinen 2008, 8,25,27.) Lapsen etu ja huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseen on kiinnitettävä huomiota sijaishuoltopaikan valintaan, sillä sijoittava kunta on vastuussa siitä, että huostaanoton perusteena oleviin haasteisiin ja tarpeisiin tulee sijaishuoltopaikan vastata lapsen edun mukaisesti. Lapsella on oltava mahdollisuus pitää yhteyttä sisaruksiin ja muihin läheisiin ihmissuhteisiin. Lapsen uskonnollinen, kielellinen ja kulttuurinen tausta on huomioitava mahdollisuuksien mukaan sijaishuoltopaikassa. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Sijaishuoltopaikka vastaa sijoitetun lapsen hyvästä kasvusta ja kehityksestä sekä turvallisesta kasvuympäristöstä. Lapsen tulee saada sijoituspaikassaan hoivaa ja huolenpitoa sekä korjavia kokemuksia arjessaan. Sijaishuoltopaikan tehtävänä on tarjota lapselle mahdollisimman tavanomainen, kodinomainen ympäristö kasvatussääntöineen ja huolehdittava lapsen psyykkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnista. Lapsen yksityisyyttä tulee sijaishuoltopaikassa noudattaa sekä lapsen tulee saada ymmärrystä ja tulla kuulluksi, myös erityistarpeet huomioiden. (Saastamoinen 2008, 22-23.)

Sijaishuollon aikana voidaan joutua käyttämään viranomaisen harkinnan mukaan tapaamis- ja rajoitustoimenpiteisiin liittyviä rajoituksia lapsen edun mukaisesti lastensuojelun lainsäädännön 62 §:n mukaisesti. Rajoituksista päättää aina lapsen asioista vastaava sosiaaliviranhaltija. Sijaishuollossa asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma, johon kirjataan lapselle sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, keinot ja resurssit sekä miten ja milloin huostaanottoa arvioidaan. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

2.6 Jälkihuolto tukee sijoituksen päätyttyä

Jälkihuoltoa järjestetään nuorelle sijaishuollon päättymisen jälkeen tai avohuollon tukitoimena tehdyn sijoituksen päättymisen jälkeen ja sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puolivuotta lapsen kohdalla. Jälkihuollosta vastaa sijoituksen tehnyt kunta. (THL 2019.)

Jälkihuollon tarvetta arvioidaan aina jokaisen lapsen kohdalla yksilöllisesti ikätaso huomioiden. Jälkihuollon alussa arvioidaan jälkihuollossa olevan tuentarpeet ja tukitoimien tarve. Jälkihuollolle asetetaan tavoitteet, tuen tarve, järjestettävät tukipalvelut ja sitä arvioidaan säännöllisin väliajoin. Toisin sanoen asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma. Jälkihuoltoa järjestetään myös täysi-ikäiselle 21 vuotiaaseen saakka. Uuden lain myötä, joka astuu voimaan 1.1.2020, jälkihuollon ikäraja nousee 25 vuotiaaseen asti. Tällöin puhutaan itsenäistymisen tukemisesta ja mahdollistaa pitempiaikaisen tuen itsenäistyvälle nuorelle. (THL 2019.)

Jälkihuollon tehtävänä on tukea lasta ja nuorta joko kotiutumisen jälkeen lapsen kotona tai 18 vuotta täyttäneitä nuoria itsenäistymisessä. Itsenäistyvää nuorta tuetaan elämänhallintaan liittyvissä asioissa, koulun käynnin tukemisessa ja työelämään siirtymisessä. Lisäksi sijoituksen aikana lapselle ja nuorelle kerääntyy itsenäistymisvaroja ja varojen kertyminen päättyy sijoituksen loppumiseen tai lapsen tullessa täysi-ikäiseksi. Näin ollen tärkeä tukimuoto on myös taloudellinen tuki, joka auttaa nuorta, esimerkiksi oman kodin perustamisessa. Tärkeää jälkihuollossa oleville henkilöille on, että he saavat tarvitsewansa oikeanlaisen tuen, jotta he saavat hyvät eväät elämäänsä. (Pukkio & Hoikkala 2016, 4.) Perhe- ja peruspalveluministeri Annikka Saarikko (2019) kertoo sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteessaan, että usea nuori syrjäytyy itsenäistymisvaiheessa, joten Saarikko haluaa puuttua tähän asiaan. Siksi jälkihuollon ikärajaa on nostettu 25 ikävuoteen saakka pidempiaikaisen tuen mahdollistamiseksi nuorille, mikä ehkäisisi nuorten syrjäytymistä ja huono-osaisuutta. (STM 2019.)

3 Lastensuojelu herättää usein kielteisiä ajatuksia

Puonnin (2004, 335) näkemyksen mukaan lastensuojelun maine mielletään kovin huonoksi. Sosiaalityöntekijän tavoite on aina lastensuojelussa toimia perheen ja lapsen edun mukaisesti ja useimmiten juuri se jää pimentoon julkisessa keskustelussa. Lastensuojelutilanteissa lapsen edun määrittämiseen osallistuvat sosiaalityöntekijöiden lisäksi myös lapsen vanhemmat, sillä osapuolten käsitykset lapsen edusta voivat vaihdella. Lastensuojelun julkisessa keskustelussa tulee esiin, että lastensuojelutyöhön liitetään voimakkaasti vallan väärinkäyttöä ja työ on sisällöltään jo negatiivista. Lastensuojelutyötä ohjaa lastensuojelulaki, joka mahdollistaa sen, että lastensuojelun työntekijät käsittelevät asioita lapsen edun näkökulmasta ja mahdollistaa perheeseen tehtävän intervention eli väliintulon vallankäytön seurauksena. Myönteisen vallankäytön perusteella esimerkiksi kaltoin kohdeltu lapsi saa tarvitsemansa avun. (Heino 2014, 4).

Lastensuojelun imagosta on tehty kuitenkin vähän tutkimuksia Suomessa. Englantilaiset tutkijat ovat kuitenkin selvittäneet, että sosiaalityötä arvostellaan kriittisesti ja negatiivissävytteisesti julkisuudessa kovin helposti. (Mendez, Otto, Surette & Zugazaga 2006, 622). Vuonna 2012 Senni Arponen on julkaissut Pro Gradun, jossa hän tutki vuoden 2010 Helsingin sanomien artikkeleita koskien sosiaalityötä. Arposen (2012) mukaan suurimmassa osassa artikkeleista esitettiin sosiaalityön kuva kielteisenä.

Lastensuojelun keskusliiton imago tutkimuksessa (1997) huomattiin, että toimittajien mielikuva lastensuojelusta oli hyvin kriittinen, ja lastensuojelu koettiin byrokraattiseksi ja joustamattomaksi, vaikka kuitenkin kunnioittavat lastensuojelutyön ammattitaitoa, haasteellisuutta ja vastuullisuutta. Lastensuojelun imago tutkimuksen tuloksien perusteella tulee esille, että median edustajien mielikuvat lastensuojelusta ovat kriittisiä ja huostaanottopainotteisia. Toimittajat suhtautuvat kriittisesti lastensuojelun palveluiden kykyyn auttaa lasta hänen tarpeidensa tai toiveidensa mukaisesti sekä myös turvaamaan palveluiden laatu ja määrä. (Puonti 2004, 336.)

Lastensuojelun toiminta herättää paljon tunteita, sillä lastensuojelu puuttuu perheen elämään, kun siihen on aihetta. Lastensuojelun kritisoimisessa painottuu asiakkaiden kielteiset kokemukset lastensuojelun toiminnasta ja yksittäiset epäonnistuneet lastensuojelutapaukset, joissa sosiaalityöntekijöihin kohdistetaan syytöksiä. Usein työntekijöitä syytetään esimerkiksi siitä, etteivät he ole tehneet tarpeeksi lapsen tilanteen korjaamiseksi tai selvittäneet tarpeeksi hyvin lastensuojeluilmoitukseen liittyviä asioita, kuten Eerikan tapauksessa (Mäkinen 2013; Zaneff 2015). Lastensuojelun toimintaan pettynyt asiakas tuo esiin toiminnasta omien kokemusten kautta. Näin ollen asiakkaan kirjoituksissa sosiaalisessa mediassa esiintyy katkeruus lastensuojelun työntekijöitä ja sen palveluita kohtaan. Joissakin kirjoituksissa huomataan myös olevan kokemuksia lastensuojelun uhriksi joutumisesta, sillä lastensuojelun toiminnasta on aiheutunut asiakkaalle fyysistä ja henkistä kärsimystä. Tällaisia huomioita voi lukija tehdä esimerkiksi lukiessaan Vauva.fi:n keskustelupalstoja lastensuojelutyöstä. Useissa tapauksissa lastensuojelu mielletään asiakkaiden kirjoituksissa pahantekijäksi, joka ei turvaa lapsen hyvinvointia. Tällaiset asiat herättävät lukijoissa helposti asettumisen väärinkohdellun ihmisen puolelle ja muodostamaan negatiivisen mielikuvan lastensuojelusta. Näin ollen syntyy väärinymmärryksiä lastensuojelua kohtaan (Pätiälä 2016.)

Monissa tutkimuksissa tulee ilmi, että sosiaalityöntekijät vetäytyvät pimentoon, eivät osallistu keskusteluun lastensuojelutyöstä vedoten vaitiolovelvollisuuteen ja asiakkaan yksityisyyteen. Kuitenkin toivottavaa olisi, että lastensuojelutyöstä puhuttaisiin yleisellä tasolla enemmän kommentoimatta yksittäistapauksia. Piironen (2005, 174) kannustaa sosiaalityöntekijöitä osallistumaan julkisiin keskusteluihin sosiaalityöntekijän äänen kuuluvuuden vuoksi yhteiskunnallisissa asioissa. Ilman sosiaalityöntekijöiden ääntä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa, ei sosiaalityön ammatti voisi Piironen mielestä toimia.

Mutta kuitenkin median tarkoituksena on aina saada aikaiseksi myyvä ja mahdollisesti jopa sensaatiomainen uutinen aikaiseksi. Median ja journalismin asiantuntijat ovat huomanneet, että räväkkyys ja kielteinen julkisuus myyvät parhaiten. Negatiivinen asia tai tapahtuma on helpompi esittää ihmisille. Uutisarvoltaan suuria ovat viranomaistoimintaan liittyvät tahalliset tai tahattomat laiminlyönnit. (Kuutti 2008, 16–17.)

Lastensuojelun julkisuus näyttää kuitenkin monipuolistuneen viime vuosien aikana, sillä on alettu myös puhua lastensuojelun hyvistä asioista. Lastensuojelun onnistumisista ja hyvien uutisten nostaminen vaikuttaa työntekijöiden lisäksi myös asiakkaisiin. Lastensuojelun asiakkuuteen liitetään useasti voimakkaasti häpeän tunne ja julkisuudessa asiakkaat esitellään usein uhreina ja epäonnistujina. (Jaakkola 2013, 7-8.)

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lastensuojelun asiakkaiden vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä ja tavoitteena on tuoda esille ja näkyväksi lastensuojelutyön onnistumiset. Tavoitteena on myös herätellä ihmisten asenteita ja mahdollisia ennakkoluuloja lastensuojelua kohtaan sekä madaltaa henkilöiden hakeutumista avun pariin.

Haluan saada näkyväksi sen, että lastensuojelua ei tarvitse pelätä, vaan lastensuojelu tukee ja auttaa perheitä. Tuomalla esiin lastensuojelun asiakkaiden hyviä kokemuksia lastensuojelusta, ihmisten asenteet ja pelot lastensuojelua kohtaan voisivat hieman hälvetä. Hyvät kokemukset pitäisi saada näkyväksi, sillä usein puhutaan niistä negatiivisista asioista. Toivon, että tämän opinnäytetyön avulla saataisiin myös ne ihmiset hakeutumaan avun piiriin, jotka tarvitsevat apua, mutta mahdollisesti pelkäävät ottaa yhteyttä avun tarjoajiin.

Tutkimuskysymykseni on:

Mitkä asiat perheet ovat kokeneet positiivisina ja auttavina tekijöinä lastensuojelutyössä?

Positiivisten kokemusten esiin tuomiseksi on tärkeää tuoda haastateltavien hyvät kokemukset näkyväksi. Tarkoituksena on tehdä lehtijuttu paikalliseen sanomalehteen yhteistyössä sanomalehden toimittajan kanssa ja tiedottaa Janakkalan kunnan Facebook-sivulla opinnäytetyön tuloksista artikkelin avulla. Tavoitteena on, että artikkeli on selkeä ja informatiivinen, jota jaetaan sosiaalisessa mediassa, esimerkiksi erilaisissa Janakkalan Facebook-ryhmissä sekä ihan konkreettisesti lehdessä.

5 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadulliselle tutkimukselle ominaista on kertoa kokemusten avulla haastateltavien oikeaa elämää mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullinen tutkimusote soveltuu siksi hyvin tämän työn lähtökohdaksi. (Hirsijärvi, Re-

mes & Sajavaara 2007, 157.) Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumuotoja ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista saatu tieto. Haastattelu sopii hyvin ihmisten ajatusten, tuntemusten, kokemusten ja uskomusten selvittämiseen. (Hirsjärvi ym. 2007, 180; Kiviniemi 2001, 68; Tuomi & Sarajärvi 2012, 71.)

Opinnäytetyöhön valitsin menetelmäksi haastattelun, sillä koin sen olevan kaikista parhain menetelmä selvittämään vanhempien kokemuksia lastensuojelutyöstä. Haastattelun avulla pyrin saamaan mahdollisimman tarkan kuvan haastateltavasta asiasta ja samalla pystyen selvittämään lisäkysymyksien avulla mitä haastateltava tarkoittaa, jos sitä ei heti ymmärtänyt.

5.1 Teemahaastattelu

Valitsin menetelmäksi teemahaastattelun. Teemahaastattelua käytetään kehittämistutkimuksen vaiheissa, joissa tarvitaan tietoa, kuvausta ja ymmärrystä asioista (Kananen 2012, 99; Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 40 - 42). Teemahaastattelun idea muodostuu kahdesta osasta: teemasta ja haastattelusta. Teemalla tarkoitetaan laajaa aihekokonaisuutta ja haastattelulla tarkoitetaan vuorovaikutussuhdetta, jonka haastattelija ja haastateltava muodostavat sanallisen vuorovaikutuksen keinoin. Teemahaastattelu voidaan toteuttaa joko yksilö- ja ryhmähaastatteluna. (Kananen 2012, 102 - 103.)

Haastattelupaikan valinnalla on iso merkitys ja sen tulisi olla mahdollisimman rauhallinen. Haastattelun voin tehdä asiakkaiden kotona, jotta tilanne olisi mahdollisimman luonteva ja rento. Myös asiakkaan halutessa haastattelun voi järjestää myös sosiaalitoimistoissa. Haastattelussa on kyse haastattelijan aloitteesta tapahtuvasta vuorovaikutustilanteesta. Ennen haastattelun alkua voi haastateltava esimerkiksi esipuheella luoda miellyttävän ja rennon ilmapiirin ennen varsinaisen haastattelun alkamista. (Eskola & Vastamäki 2015, 86 - 99.)

Opinnäytetyön haastattelut sovittiin joko perheen kotiin tai Janakkalan perhekeskuksen palveluohjaajan työhuoneeseen. Haastateltava sai itse valita paikan, mikä sopi hänelle parhaiten. Suurimmaksi osaksi haastateltavat halusivat antaa haastattelunsa omassa kodissaan. Kaksi vanhempaa halusi tavata palveluohjaajan työhuoneessa.

5.2 Haastateltavat ja kerätty aineisto

Opinnäytetyön haastatteluun lähetettiin kutsut 90 lastensuojelun asiakasperheelle tammi-, helmi- ja maaliskuun aikana sosiaalityöntekijöiden kautta minun toimeksi antamanani (Liite 1). Osa sosiaalityöntekijöistä ja palveluohjaajista mainostivat opinnäytetyön haastatteluun osallistumista asiakkailleen ja antoivat kutsut henkilökohtaisesti. Opinnäytetyöhön osallistui lopulta seitsemän vanhempaa; kaksi isää ja viisi äitiä. Haastattelut suoritin maaliskuuhun 2019 aikana.

Minä nauhoitin tutkielman haastattelut, johon jokaiselta tutkimukseen osallistuneelta kysyin luvan käyttää haastattelun tietoja opinnäytetyössäni anonymisti (Liite 2). Äänitin haastattelut kahta puhelinta käyttäen, äänitallenteet tallentuivat suojattuun salasanalliseen kansioon kumpaakin puhelimeen siltä varalta, että toiselle puhelimelle kävisi jotain. Äänitallenteet tallensin pian tietokoneelleni, johon vain minä pääsen omalta käyttäjäpuoleltani. Tällä varmistin se, etteivät äänitiedostot joudun vahingossakaan ulkopuolisen kuultaviksi. Nauhoittaminen oli järjevin ratkaisu, sillä se mahdollisti minua palaamaan uudestaan tutkimustilanteeseen, tarkistamaan haastateltavan kertoman tarkalleen. Myös haastatteluiden uudelleen kuunteleminen voi nostaa esiin asioita, joihin en välttämättä haastattelutilanteessa kiinnittänyt tarpeeksi huomioita.

Teemahaastattelu toteutettiin välillä ryhmähaastattelumenetelmää käyttäen, jos kummatkin vanhemmat olivat haastateltavana samanaikaisesti. Kaksi ryhmähaastattelua järjestin, niin että siihen osallistuivat kummatkin vanhemmat. Lisäksi käytettiin yksilöhaastattelumenetelmää kolmen vanhemman kanssa. Haastattelut sujuivat hyvin ja oli helppo pysyä aiheen ympärillä. Aiheen rajaaminen positiivisuuteen oli selkeää kummallekin osapuolelle, niin haastateltavalle kuin haastattelijallekin. Haastatteluiden aikana oli rauhallista ja haastateltavat saivat kertoa itse juurikin ne asiat, jotka itse kokivat tärkeiksi ja kertomisen arvoisiksi haastattelurungon (Liite 3) puitteissa. Haastattelut eivät harhailleet ohi aiheen, vaan haastateltavat vastailivat kysymyksiin omaan kokemukseensa perustuen. Haastattelutilanteet olivat minusta avoimia ja rennonpuoleisia, mikä helpotti haastateltavien olemista haastattelutilanteessa. Haastattelupaikalla oli varmasti oma merkityksensäkin, sillä haastateltava sai itse valita mieleisen paikan, jonka koki itselleen luontevimmaksi. Tarvittaessa kysyin lisäkysymyksiä ja tarkensin kuulemaani haastateltavalta, jotta ymmärsin asian oikein. Uskon myös omien kokemusten lastensuojelun- ja sosiaalihuollon palveluohjaajana vaikuttaneen haastattelutilanteissa positiivisesti ja lisänneen tutkimuksen luotettavuutta, sillä ihmisten luonnollinen kohtaaminen, tietynlainen itsevarmuus, rauhallisuus ja tietämys siitä mistä puhuu, loivat haastattelutilanteissa hyvää haastatteluperustaa.

Haastattelukutsussa lupasin jokaiselle haastateltavalle kiitoksena elokuva- tai uimahalliliput. Heinäkuussa 2019 jokaiselle perheelle lähti kiitos lippujen muodossa kirjeitse valitsemaansa virkistätymispaikkaan. Liput kustansi sosiaalitoimi sosiaalityön johtajan luvalla.

5.3 Sisältöanalyysi

Sisältöanalyysin avulla voidaan tehdä monenlaista tutkimusta. Analyysillä kuvataan aineiston sisältöä sanallisesti ja sen avulla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti. Näin olen tutkittava asia tiivistettään ja tehdään siitä yleistävä kuvaus. Sisällön analyysin avulla tuodaan esille yhtäläisyydet ja erot, joita kuvataan tekstissä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 93 - 94, 103 - 112.)

Sisältöanalyysi menetelmäksi valikoitui teorialähtöinen sisältöanalyysi. Teoriaan pohjautuneissa kysymyksissäni olen ohjannut haastateltavaa vastaamaan tiettyihin kysymyksiin (Liite 3). Nämä kysymykset olen kehittänyt sosiaalialan etiikan, arvojen, työn perustan ja lastensuojelulain ja muun sosiaalialan lainsäädännön perusteella (Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000; lastensuojelulaki 407/2001; TAMK 2019.) Sosiaalialan tärkeimmät kulmakivet ovat oppimani perusteella asiakkaan arvostava kohtaaminen, hyvien vuorovaikutustaitojen omaaminen, asiakkaan osallisuuden ja mielipiteiden huomioiminen ja asiakkaiden hyvinvoinnin edistäminen huomioiden eettisyyden ja lainsäädännön (THL 2019). Tämän perusteella olen määrittänyt haastattelukysymykseni ja kartoittanut haastateltavilta tietoa jo olemassa olevaan tietoon. Aineiston avulla olen halunnut testata teorian paikkansa pitävyyttä, sillä lastensuojelun työstä, työntekijöistä ja tukitoimista on ollut paljon negatiivista puhetta mediassa.

Aineiston analyysi alkoi litteroinnilla eli haastattelujen tekstimuotoon kirjoittamisella ja niiden yhdistämisestä. Etukäteen laadittujen teemaotsikoiden alle keräsin kunkin haastateltavan vastaukset aiheesta. Nämä aiheet olivat perheen kohtaaminen ja vuorovaikutustaidot, mielipide ja osallisuus, lapsen edun huomioiminen ja tukitoimien järjestäminen. Tämän jälkeen aineistosta aloin etsiä yhtäläisyyksiä ja teemoitella samankaltaisia asioita otsikoiden alle. Teemoittelutavalla tarkoitetaan aineiston pilkkomista ja ryhmittelyä erilaisten aihepiirien mukaan (Tuomi & Sarajärvi 2012, 93). Litteroinnit suoritettiin viikon sisällä haastattelujen jälkeen. Jokaisen haastattelun litteroinnissa kului aikaa noin 2-3 tuntia kerrallaan. Selkeän haastattelurungon perusteella oli hyvä alkaa kirjoittaa tuloksia. Tulosten yhdisteleminen tuntui melko helpolta, sillä haastateltavilla tuntui kuitenkin olevan yhtenäinen linja siitä, että lastensuojelu on tukenut perheitä ja lastensuojelun työntekijät ovat ammattitaitoisia. Eri kategorioiden alle kirjoitin sitaatteja, joita halusin tuoda opinnäytetyöhön selventämään juuri sellaisenaan haastateltavan sanomaa kustakin teemasta.

6 Tulokset

6.1 Arvostava kohtaaminen ja hyvät vuorovaikutustaidot ovat merkityksellisiä

Haastateltavat kokevat myönteisenä asiana sen, että sosiaalityöntekijät ovat kohdanneet asiakkaansa kunnioittavasti ja empaattisesti. Vanhempien menneisyyteen liittyviä asioita on ymmärretty ja huomioitu työskentelyssä, mutta työntekijät eivät ole kuitenkaan turhaan viitanneet menneisyyteen liittyvistä asioista. Työntekijöiden katse on ollut nykyhetkessä ja tulevaisuuden suunnittelussa, kuten haastattelija alla olevassa sitaatissa sen ilmaisee. Haastateltavat kertovat, että on tärkeää enemmänkin katsoa tulevaisuuteen ja ennaltaehkäistä mahdollisia tulevia riskitekijöitä, kuin antaa negatiivista palautetta siitä mitä on aikoinaan tehnyt. Suurin osa haastateltavista kokee, että sosiaalityöntekijät ovat ymmärtäneet tämän asian. Yksi isoin asia haastateltavien mielestä on ollut se, ettei työntekijöiden taholta ole esiintynyt leimaamista huonoksi vanhemmaksi, vaikka menneisyys olisi värikäs.

”Täällä mut ekaa kertaa nähtiin äitinä, joka välittää lapsistaan, vaikka oonki ollu päihteidenkäyttäjä.”

”Sillä on iso merkitys, ettei mua oo kohdeltu jotenkin huonompana ihmisenä, vaikka oonki tehnyt virheitä.”

”Se, että katsotaan tulevaisuuteen, niin sillä on merkitystä, eikä sillä, et oon käyttänyt päihteitä kymmenen vuotta sit.”

Haastateltavat ovat kokeneet, että heidän läsnäolollaan ja sanomisilla on merkitystä. Välillä on ollut tilanteita, jolloin sosiaalityöntekijällä on ollut oletuksia asioista, mutta niistä on pysytty keskustelemaan. Osa haastateltavista kertoo ensikohtaamisen olevan kaikkein tärkein, jos silloin sosiaalityöntekijä toimii epätoivotulla tavalla niin, on vaikeampi lähteä rakentamaan hyvää luottamussuhdetta.

”Joskus on joutunu vähän toppuutteleen sossun sanomisii, että miks hän niin aattelee, mutta kyl mä oon saanu aina sanonut ne asiat, niinkuin ne on.”

”Kyl se ensimmäinen kohtaaminen on tärkein, sillo näkee, että alkaako yhteistyö sujuun ja toistaseks se on sujunu.”

”... vaikeeta se työskentely varmaan ois, jos eka tapamaaminen työntekijän kans menis pieleen. Mut työntekijä on ollu siihen tyytyväinen, et me ollaan kerrottu mitä me halutaan, ja niit on yhes pohdittu.”

”Mä en kestä sellast, jos sossu kuvittelee olevansa ylempänä kuin mä, mutta tääl Janakkalas en oo kyl koskaan siihen törmänny.”

”Se millä tavalla työntekijä puhuu meistä ja mun lapsista, on tärkeetä. Meiän sosiaalityöntekijä osaa tuoda lasten hyvätkin asiat esiin.”

Yksi haastateltavista kertoo, että asiakkaan yksilöllisyyden huomiointi on työskentelyssä tärkeää. Haastateltava kertoo, että hänen lapsensa tilannetta erityislapsena on osattu hyvin huomioida työskentelyssä eikä ole oletettu, että lapsi etenee samaan tahtiin kuin muut lapset, vaan kehitys tulee hieman viiveellä. Haastateltava kokee, että lapsen ainutlaatuisuutta ymmärretään eikä kaikki mene aina samalla tavalla jokaisen kohdalla, kuten alla olevista tilanteista tulee ilmi.

”Mun lapsi on erityislapsi ja se tarvii erilaista kohtelua. Sosiaalityöntekijälle se ei oo koskaan ollu ongelma.”

”Sosiaalityöntekijä on ollut meidän apuna pitkään ja ymmärtänyt sen, että meidän lapsi kulkee omaa tietään.”

”Perhetyöntekijä on ollut kyl apuna ja auttanut muakin ymmärtämään, ettei asiat kyl mee aina oppikirjojen mukaan.”

Lastensuojelutyössä on haastateltavien mielestä tärkeää luoda hyvä luottamussuhde lapseen ja vanhempiin. Vanhempien tulee luottaa siihen, että työntekijä on avoin ja rehellinen toimistaan ja ottaa asianosaisten mielipiteet huomioon. Työntekijän avoimuus on osa luottamusta ja sitä, että työntekijä osaa ottaa asiat puheeksi, noudattaa asiakassuunnitelmaa ja arvioi sen toteutumista yhdessä perheen kanssa. Työskentelyn läpinäkyvyys edesauttaa luottamussuhteen ylläpitämistä, mikä on vanhempien mielestä näyttäytynyt hyvänä asiana. Osa haastateltavista kertoi, että asiakassuunnitelmapalaverissa on käyty lopuksi läpi asiat kertaalleen, mitä kirjoitetaan asiakassuunnitelmaan. Näin ollen perhe on kokenut saavansa olla osallinen siihen, mitä ja miten heistä dokumentoidaan asioita.

”Mun sossu on ollut aivan ihana, me ollaan keskusteltu monista asioista.”

”Se on tärkeää, että sossu pysyy samana eikä vaihdu, meidän sossu on tuntenut meidät jo vuosia, niin luottamusta on syntynyt jo puolin ja toisin.”

”Must on tärkeää se, että sossu kysyy meidän mielipiteet asioihin ja kertoo muutenkin missä mennään. Se, että sossu kertoo mitä se seuraavaks tekee on tärkeää.”

”Oon joskus pyytänyt niitä kirjauksia ja aina se on niitä lähettänyt.”

”Mä tykkään, että asiat kerrotaan niinkun ne on, ja tääl ne on kyl puhuttu asiallisesti. On tullu tunne, et mun ja lasten toiveet huomioidaan ja saadaan vaikuttaa mitä palveluu me voitais tarvita.”

”Sosiaalityöntekijä varmistelee joskus, että ymmärskö oikein ja kertoo kirjoittavansa asiat siihen suunnitelmaan. Sit se lähettää mulle sen, ja voi soittaa, jos siihen tarvii vaik tehdä jotai muutoksi.”

Haastatteluiden perusteella nousee esiin, että luottamuksen syntyminen työntekijän ja asianosaisten välillä vaatii aikaa. Se millä tavalla sosiaalityöntekijä puhuu asiakkaalle, on tärkeää. Yksi vanhemmista kertoo, että äänensävyllä ja sanavalinnoilla työntekijä pystyy paljon vaikuttamaan yhteistyön sujumiseen, sillä vuorovaikutus ei ole vain asioista puhumista, vaan myös kuuntelemista ja läsnä olemista. Vanhemmat kiinnittävät huomiota myös työntekijän olemukseen, eleisiin sekä puhetapaan. Luottamus syntyy paremmin, kun asiat esitetään rauhallisesti sekä kauniisti toista kunnioittaen, kuitenkin puhuen niin kuin asiat ovat. Haastateltavat ovat

olleet tyytyväisiä siihen, että työntekijöiden vuorovaikutus on ollut asiallista ja hyvää, kun perheiden kanssa on asioitu. Positiivisena asiana on ollut työntekijöissä se, että perheille on kerrottu oma-aloitteisesti mitä mikäkin asia lastensuojelussa tarkoittaa ja mihin se voi johtaa.

”Se vaatii taitoo puhuu ikävistä asioista ettei loukkaa toista, mun sossu jotenkin osaa sen.”

”Mulle on tärkeää se, että millä äänensävyllä mulle puhutaan ja miten ne sanat asetellaan, kun puhutaan mun lapsesta. Meidän sossu on aina rauhallinen ja puhuu ystävällisesti.”

Vanhempien mielestä hyvä asia on se, että sovituista asioista on pidetty kiinni, mikä on lisännyt luottamusta työntekijään. Luottamuksellisessa suhteessa vanhemmat niin kuin lapsi uskaltaavat puhua avoimesti asioistaan ja kysyä sosiaalityöntekijältä neuvoa. Myös hyvällä luottamussuhteella työntekijä pystyy vaikuttamaan positiivisesti asiakkaan perheeseen.

”Kyl mä vähän aikaa kattelen, et millanen tyyppi sosiaalityöntekijä tai perhetyöntekijä on, sit mä vasta alan puhuun. Oon mä huomannu, et ne oikeesti halua auttaa eikä viiä lapsii pois.

”Kun työntekijä on luvannu jotain, niin siihen on voinu aina luottaa, että se toteutuu.”

”Meidän lapsi juoksee aina perhetyöntekijän syliin, kun se tulee käymään. Ja muutenkin se nauttii perhetyöntekijän kanssa oleilusta ja ne pystyy hyvin jutteleen keskenään sellaisist asioista, joista mä en pystyis.”

”Kyl joskus on tullu sanottuu pahasti perhetyöntekijälle, mutta kyl sit jälkeenpäin on anteekskin pyydytty. Eikä niit oo muisteltu sit enää sen jälkee.”

Useat haastateltavista kertovat, että sosiaalityöntekijöiden helposti lähestyttävyyden on tärkeää. Se, että työntekijä on niin sanotusti samalla viivalla perheen kanssa eikä yritä olla heidän yläpuolellaan on erityisen tärkeää. Vanhemmille tärkeää on, että työntekijällä on hyvän ammattitaidon lisäksi huumorintajua, kyky nähdä positiivisia asioita sekä ymmärrystä perhe-elämästä. Osa vanhemmista on sitä mieltä, että lapsetonta sosiaalityöntekijää on vaikeaa ottaa todesta vanhemmuusneuvonnasta, jos hänellä ei ole omakohtaista kokemusta vanhempana toimimisesta. Kuitenkaan se ei ole vanhempien mielestä ollut koskaan haitaksikaan sille, etteikö työntekijä ole voinut ammattitaitoisesti auttaa perheitä.

”Mulle on aina selitetty mitä mikäkin tarkoittaa, kun en ole jotain tajunnut”

”Ei tätä ilman huumoriii jaksais, joskus on ihan kiva heittää vitsii ja kattoo kuin työntekijä reagoi. Toistaseks se on viel nauranu ja ymmärtänyt mun jutui.”

”Mä tykkään siitä, että mun sossu ei puhu niin virallisesti, vaan sille voi vaan sanoa suoraan ja se auttaa.”

6.2 Asianosaisten mielipiteet ovat tärkeitä

Haastateltavilla on pääsääntöisesti positiivisia kokemuksia hyvästä yhteistyöstä sosiaalityöntekijöiden kanssa. Työntekijät ovat ottaneet huomioon työskentelyssä asianosaisten mielipiteet. He ovat saaneet päättää esimerkiksi siitä, että haluavatko perhetyötä vai perheneuvolatyöskentelyä tukemaan vanhemmuudessa ja vanhempien jaksamisessa. Haastateltavien joukosta yksi vanhempi kertoi luulleensa, että lastensuojelussa ei oteta huomioon vanhempien tai lasten mielipiteitä, mutta luulot osoittautuivatkin lastensuojelun työskentelyn edetessä väärälaisiksi.

”Sossu kysyi palaverissa mitä me halutaan, se tuntui tosi hyvältä. Tuli hyvä olo siitä, että meidänkin ajatuksilla oli väliä.”

”Minä ja mies saatiin sosiaalityöntekijän neuvoja kuunnellen valita perhetyön ja perheneuvola työskentelyn välillä, kun tarvittiin tukea vanhemmuuteen ja jaksamiseen liittyvissä asioissa.”

Vanhemmat kuvaavat, että he ovat saaneet aika pitkälti vaikuttaa omiin ja lastensa asioihin. Aina kaikista asioista ei olla oltu samaa mieltä, mutta tilanteista riippuen on ensin toimittu vanhempien toiveiden mukaan. Vanhemmille on huoltajina tärkeää, että päätöksiä ei tehdä ilman heidän mielipiteitä selvittämättä. Vanhemmat kokevat myös tärkeänä sen, että lasta kuullaan, sillä lapsen elämän hyvinvoinnin turvaamisesta lastensuojelussa on kyse. Vanhemmat kertovat, että huostaanottoasioissa tai avohuollon sijoituksissa heidän mielipiteensä on kirjattu asiakirjoihin kirjallisesti sekä otettu aina huomioon asiakassuunnitelmien teossa. Vanhempien mielestä heidän mielipiteensä on huomioitu jokaista päätöstä tehdessä.

”Meidän mielipiteet on kysytty oikeestaan joka asiassa. Aina ei olla oltu ehkä samaa mieltä, mutta ollaan silti saatu asiat järjestykseen sossun kanssa.”

”Koen tärkeänä, että mun sossu on kuullu mun lapsen oman mielipiteen eri asioissa, kuitenkin hän on se asiakas.”

”Silloin kun päädyttiin siihen, että lapsen on parempi ottaa huolia laitokses, siinä avohuollon sijoitukses, niin meiltä kysyttiin lupa siihen.”

”Kun mun lapsi huostaan otettiin, kyl meidän meidän mielipide kirjattiin ylös, vaikka sitä vastustettiin.”

”Mä oon saanu soittaa ja puhuu, mua on oikeesti kuunneltu ja mulle on annettu aikaa mieltii päätöksii, vaikka tiiän sossuilla olevan kova kiire.”

Moni haastateltava kertoi, että vanhemmille ja lapsille on annettu aikaa pohtia päätöksiä, kuten yllä olevasta sitaatista huomaa. Vanhemmat ovat kokeneet merkitykselliseksi sen, että asioita saa pohtia rauhassa eikä päätöksiä tarvitse tehdä heti. Vanhemmille on välittynyt tunne, että he voivat olla yhteydessä sosiaalityöntekijöihin, kun sitä tarvitsevat ja voivat kysyä neuvoa. Vanhemmat kertovat, että he hyvin pitkälti ovat luottaneet sosiaalityöntekijöiden ehdottamiin asioihin ja päätöksiin.

6.3 Lapsen etu ohjaa lastensuojelutyötä

Osa haastateltavista kertoi, että heidän lastensa sijoittaminen kodin ulkopuolelle tuntui erittäin pahalta. Vanhemmat kertoivat huostaanottojen tuntuneen ensin väärältä ratkaisulta ja se herätti vanhemmissa monenlaisia ajatuksia ja tunteita, jopa vihaa sosiaalityöntekijää kohtaan.

”On vaikeaa olla äiti, kun joku muu päättää sun lapsen asioista, mutta olen loppujen lopuksi ymmärtänyt sen, että sossut on oikeesti auttanu meitä.”

”Musta oli ihan hirveää aluksi, kun mun lapsi vietiin multa pois, mutta ymmärrän tän ratkaisun. En mä olis pystyny sitä lasta hoitaa.”

”Mun lapsella on hyvä olla siellä sijaispaikassa, onneks sossu osas valita hyvän paikan mun lapselle.”

”Sossusta on kyl huomannu, et se on aina aatellu mun lapsen parasta.”

Kaksi vanhempaa kuvaa huostaanottoa elämänsä suurimmaksi epäonnistumiseksi vanhempana. Vanhemmat kertoivat haastatteluissaan, että huostaanotto oli kuitenkin järjestelty huolella yhteistyössä vanhempien kanssa ja he olivat päässeet tutustumaan sijoituspaikkaan ensin lasten kanssa, ellei kyseessä ollut kiireellinen sijoitus. Vanhemmat saivat huostaanoton aikana olla yhteydessä lapseen viikoittain ja tavata lasta säännöllisesti. Vanhemmat olivat tyytyväisiä, että ajan myötä huomasivat lasten huostaanoton olleen lasten kannaltaärkevin vaihtoehto, sillä omat vanhemmuuden eväät olivat aika niukat sekä oma elämäntilanne haastava.

”Mä oon epäonnistunut elämässä vanhempana täysin, kun mun lapsi vietiin. Oon kuitenkin kiitollinen mun sossulle, et se osas valita hyvän kodin mun lapselle. Siel se on saanu paljon sellasii asioita, joita mä en ois pystyny tarjoon vanhempana.”

”Me päästiin tutustuun sinne paikkaan ennen kuin lapset sinne sijoitettiin. Mun mielestä sossu oli järjestänyt huostaan oton hyvin, vaikka se oli tosi vaikeeta itselleni käydä sitä prosessii läpi.”

Vanhemmat toivat esiin, että he eivät osanneet enää nähdä omaa ja lapsen tilannetta vakavana ja se, että heidän elämäänsä puuttunut lastensuojelun sosiaalityöntekijä olikin hyvä asia. Vanhemmat kuvaavat huostaanoton olleen lapselle kaikista parhain vaihtoehto loppupeleissä, sillä sijoituspaikassa lapsi on saanut kaiken tarvitsemansa hoivan ja huolenpidon, niin että vanhemmatkin ovat saaneet koko ajan kulkea lapsen elämässä mukana.

”Me kyl oltiin sillo aika sekaisin, ei must ois ollu isäks ja tosta äidiks, näin jälkeen päin ajateltuna olikin ihan hyvä asia, että sossut tuli ja vei lapset.”

”Onhan tää vaikee asia, mut joka kohas mulle sosiaalityöntekijä ja perhetyöntekijä selitti asioita ja oli meiän tukena.”

Yksi vanhemmista oli tyytyväinen myös siitä, että sijoituspaikan suunnittelussa on otettu huomioon käytännöllisiä asioita, kuten se, ettei lapsen tarvitsisi välttämättä vaihtaa koulua ystävyyssuhteiden säilymisen vuoksi.

”Sosiaalityöntekijä osas huomioida lapsen kannalta monia asioita, kun suunnittelei sijoitusta meidän kanssa. Sijoituspaikan valinnassa huomioitiin, ettei lapsen tarvitse vaihtaa koulua ystävien vuoksi.”

6.4 Erilaiset tukimuodot ovat auttaneet perheitä

Kaikki haastateltavat ovat olleet yhtä mieltä siitä, että sosiaalityöntekijät ovat pystyneet järjestämään tukea perheeseen silloin, kun perhe on sitä tarvinnut. Joskus avun saamisessa on ollut viivettä, mutta se on voinut johtua palveluntarjoajien saatavuudesta tai työntekijän ruuhkaisesta työtilanteesta. Haastateltavat kertoivat, ettei kiire ole kuitenkaan heidän kohdallaan vaikuttanut siihen, etteivät olisi saaneet apua ajoissa.

”Oon saanu apua silloin, kun olen tarvinnut.”

”Mulle on kerrottu, että apua on tulossa, mutta nyt on hieman ruuhkaa palveluiden saatavuudessa.”

Lastensuojelun asiakasperheet tiedostavat lastensuojeluntyöntekijöillä olevat pääsääntöisesti paljon töitä ja kiirettä. Näin ollen perheet ovat ymmärtäneet sen, että jos perheet eivät tavoita sosiaalityöntekijää heti, niin työntekijälle voi laittaa sähköpostia tai jäädä odottelemaan työntekijän puhelinsoittoa. Vanhemmat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä siihen, että työntekijät kuitenkin ovat helposti tavoitettavissa ja asiat tulevat hoidetuksi. Vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä konkreettiseen neuvonnan tukeen. Vanhemmat kertovat, että ovat hyvin saaneet käytännön neuvoja sosiaalityöntekijältä, palveluohjaajalta tai perhetyöntekijältä.

”Mä laitan sosiaalityöntekijälle aina sähköpostii, tiiän et se vastaa mulle heti kun pystyy.”

”Kyl mä tiiän et on ruuhkaa, mutta kyllä mä oon aina saanut apuu mun asioihin, vaik on joutunut odotteleen.”

”Mulle on ollu tärkeetä se, että mun tukena ollaan oltu ja oon aina voinut kysyä neuvoo.”

Haastateltavat ovat olleet tyytyväisiä siihen, että kunnassa on tarjolla hyviä tukitoimia. Lastensuojelun tukitoimet ovat tarjonneet perheille perhetyötä, perheneuvolan palveluita, kotipalvelua, tukihenkilötoimintaa, tukiperhetoimintaa, avohuollon sijoitusta, perhekuntoutusta sekä taloudellista tukea ja muuta työntekijän kautta tapahtuvaa ohjausta. Lisäksi äärimmäisenä viimeisenä keinona ovat olleet lasten huostaanotot. Haastateltavat ovat kertoneet, että pääsääntöisesti ovat hyötynet palveluista ja se on ollut sellaista, mitä perheet ovat tarvinneet.

”Siinä loppuarvioinnissa tuli puheeks, että meille suositellaan perhetyötä. Ja kyl se on auttanut meitä, vaikka aluks vähän epäiltiin. Nyt me riidellään vähempi nykyään.”

”Janakkalas on hyvii työntekijöitä, ne on ammattilaisii kyl omilla aloillaan.”

”Me päästiin perheneuvolaan viikon päästä, kun soitettiin. Niiden kanssa on käyty monet hyvät keskustelut, enkä mä ois kyl selvinny ilman niiden neuvoja.”

”Meidän lapselle sossu suositteli tukihenkilöö, en ois osannut itse aatella, et sellaista palveluu on tarjolla.”

Perhetyö saa haastateltavilta paljon kiitosta. Moni haastateltava kertoo perhetyöntekijöiden olleen heille todella tärkeitä ihmisiä, joilta on saanut paljon tukea ja neuvoja erilaisiin asioihin. Osa haastateltavista kertoo, että aluksi ovat voineet suhtautua perhetyön apuun tunkeiluna ja sen tuntuneen ahdistavalta, mutta ajan saatossa luottamussuhteen syntyessä ja heihin

tutustuneena, perhetyöntekijät ovat saaneet monia asioita perhe-elämässä raiteilleen. Perhetyöntekijät ovat auttaneet perheitä ihan arjen hallinnallisissa käytännöllisissä asioissa, kuten kodin siivouksessa ja lastenhoidossa, mutta olleet ennen kaikkea vanhempien vanhemmuuden tukena erilaisissa kasvatustilanteissa. Haastateltavat ovat yhtä mieltä siitä, että perhetyöntekijöiden ammattitaito on ollut hyvää ja he ovat osanneet tukea perheitä suurimmaksi osaksi niissä asioissa missä on tarvittu. Osa vanhemmista kertoo, ettei se aina ollut kivaa, kun kuuli kritiikkiä omasta kasvatustavasta. Vanhemmat kuitenkin ymmärtävät, että asioihin ei olisi tullut muutosta, jos niihin ei olisi puututtu. Viimeinen sitaatti vahvistaa, että yksi vanhemmista ei olisi halunnut edes enää loppuvaiheessa luopua perhetyön tuesta, kun perhetyöntekijä oli ollut niin suurena apuna.

”Perhetyöntekijät ovat olleen meille kyllä suureksi avuksi, ei oltais varmaan selvitty ilman niitä.”

”Ne on meille niitä arjen sankareita!”

”Aluks mua ahdisti, kun perhetyöntekijä tuli mun kotiin ja puhuttiin mun tilanteesta ja tavast kasvattaa lasta. Mut sit kuitenkin huomasin sen olevan ihan hyvä tyyppi ja me puhuttiin paljon lasten kasvatukseen liittyvistä asioista.”

Vaikeeta on kuulla, et pitäis muuttaa niitä toimintatapoja äitinä. Mut yhdessä perhetyöntekijän kanssa me ollaan opeteltu asioita.”

” Jos perhetyöntekijä ei ois mulle suoraan puhunut ja auttanu, niin ei tähän tilanteeseen ois muutosta tullu.

Mä oon niin kiitollinen siitä perhetyöntekijästä, mä en ois oikeesti ees halunnu luopuu siitä.”

Kolmella haastateltavien lapsella on ollut tukihenkilö. He kertovat tukihenkilötoiminnan olleen hyvää ja vastannut lasten tarpeita. Vanhemmat kertovat tukihenkilön auttaneen lasta löytämään harrastuksen kokeilemalla lapsen kanssa erilaisia lajeja tai saaden ulkopuolisen turvallisen aikuisen tukea, jolle on helpompi puhua asioista, kuin vanhemmilleen. Lisäksi tukihenkilöt ovat olleet lapsen koulunkäynnin tukena ja tukeneet lasta läksyjen teossa sekä kokeisiin lukemisessa. Haastateltavat kokevat tukihenkilötoiminnan olevan merkityksellistä ja ovat tyytyväisiä siihen, että sosiaalityöntekijät ovat löytäneet lapsille turvallisia ja luotettavia tukihenkilöitä. Haastateltavat kertovat, että tukihenkilöillä ei heidän mielestään tarvitse olla sosiaalialan koulutusta, vaan henkilöiden asenne, luotettavuus sekä henkilökemioiden synkaaminen lapsen kanssa ovat olennaisimpia asioita.

”Tukihenkilö on ollut korvaamaton tuki lapselle mun mielest, se on tukenu lasta koulunkäynnissä ja sen myötä koulunkäynti on menny tänävuonna paljon paremmin.”

”Ne on käyny tekeen kaikkee kivaa, kuten pelaas jalkapalloo ja keskustelleet yhdessä sellaisista asioista, joita ei olis voinut välttämättä mun kanssa puhuu.”

”Mulle riittää, että sosiaalityöntekijät haastattelevat tukihenkilöt ja kemiat synkkaa lapsen ja tukihenkilön välillä. Ei sil tukihenkilön ammatil oo merkitystä, kunhan lapsi saa tarvitsemansa avun.”

6.5 Vanhempien kokemukset näkyväksi

Kaikki haastateltavat kertovat olevansa harmissaan siitä, että lastensuojelulla on huono maine ja, että vain lastensuojelun epäonnistumisista ja huostaanotoista puhutaan. Haastateltavat toivoisivat, että myös lastensuojelun hyvistä puolista puhuttaisiin, jotta pelko lastensuojelua kohtaan voisin hälvetä. Osa haastateltavista kertoo, että Janakkalassa lastensuojelutyö on heidän kohdallaan ollut hyväksi ja asiat toimineet hyvin, mutta tietävät, ettei niin ole välttämättä joka paikkakunnalla ja kaupungissa. Haastateltavat toivat esiin olevansa tyytyväisiä siihen, että opinnäytetyön avulla saataisiin näkyvyyttä siitä, että lastensuojelu oikeasta auttaa perheitä ja ajattelee lapsen etua. Yksi vanhempi tuo haastattelun avulla esiin, että ilman lastensuojelun apua, ei hän olisi selvinnyt lapsiperhearjesta ja työllistynyt ensimmäistä kertaa koko elämänsä aikana lastensuojelun tukitoimien turvin.

”Lastensuojelulla on huono maine, en oo kyl kauheesti mistään mitään hyvää lukuun.”

”Kyllä tosi moni luulee, että kun joutuu lastensuojelun kanssa tekemisiin, et ne vie sun lapset.”

”Mun mielestä pitäis enemmän tuoda esiin lastensuojelun hyviä puolia, sillä kyllä lastensuojelu on ainakin meitä auttanut.”

”Oot valinnu kyllä hyvän aiheen opinnäytetyölle, toivottavasti joskus lastensuojelun maine muuttuisi positiivisempaan suuntaan.”

Heinäkuussa 2019 otin yhteyttä sähköpostitse Janakkalan Sanomiin, joka on osa Alamediaa. Laitoin viestiä päätoimittajalle sekä yleiseen toimituksen sähköpostiosoitteeseen. Kahden viikon päästä laitoin uudestaan sähköpostia ja kyselyä olisivatko toimittajat kiinnostuneita tekemään juttua vanhempien positiivisista kokemuksista lastensuojelutyöstä. Syyskuussa 18. päivä kävin Janakkalan Sanomien toimistossa kyselemässä lehtijutun tekemisestä ja lehden vt. pää-

toimittaja Nella Keski-Ojan kanssa keskustelimme asiasta. Keski-Oja kertoi palaavansa myöhemmin asiaan sopiakseen haastattelujankohtaa. Nella Keski-Oja soitti 19. päivä ja sovimme haastattelujankohdaksi seuraavan päivän perjantain. Perjantaina 20.9.2019 tapasimme Nella Keski-Ojan kanssa haastattelun merkeissä Janakkalan kunnan talolla perhetyön huoneessa. Haastattelu kesti noin tunnin. Haastattelun aikana toin esiin Keski-Ojalle lastensuojelun vanhempien positiivisia kokemuksia kertoen myös opinnäytetyön tausta asioista. Sovimme Keski-Ojan kanssa, että hän laittaa lehtijutun vielä ennen julkaisua minulle luettavaksi. Nella Keski-Oja otti sähköpostitse yhteyttä 1.10.2019 ja antoi juttunsa minulle tarkistettavaksi (Liite 5). Muutama asiavirhe sieltä löytyi, joita piti korjata, kuten että perhetyö on yksi tukimuodoista eikä se yleisin, vaikka perhetyötä paljon käytetäänkin. Lisäksi pyysin korjaamaan, että perheväkivalta kuuluu lastensuojeluun yhdessä muiden toimijoiden kanssa, kuten Ankkuri-tiimin, väkivaltatyön ja Marakin kanssa. Myös korjausta vaati asia, että perhetyön kautta saa tukihenkilön tai tukiperheen tai apua rahahuoliin, siivoamiseen ja lastenhoitoon. Lastensuojelun tai sosiaalihuollon kautta voi saada edellä olevia palveluja. Kerroin vielä, että lastensuojelun asiakkaita ovat lapset, eikä vanhemmat tai huoltajat.

Torstaina 10.10.2019 julkaistiin Janakkalan Sanomissa lehtiartikkeli vanhempien positiivisista kokemuksista (Liite 6). Juttu sai näkyvyyttä etusivulla sekä keskiaukeama paikan. Mielestäni lehtiartikkeli on selkeä ja informatiivinen, jossa kuuluu haastateltavien ääni. Otin kuvan lehtiartikkelista ja jaoin sen omalla Instagram-tilillä, jotta tämä tärkeä asia saa näkyvyyttä. Lisäksi jaoin sen paikallisessa Facebook-ryhmässä nimeltä Janakkala. Ryhmässä on tuhansia janakkalalaisia. Lisäksi vt.päätoimittaja Nella Keski-Oja intoutui kirjoittamaan pääkirjoituksen aiheesta: ” Lastensuojelun imago kaipaa kohentamista”.

7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Koko opinnäytetyöprosessin ajan seurasin opinnäytetyön luotettavuutta varmistamalla, että olen huomionnut kaikki tarvittavat asiat, kuten lähteiden luotettavuuden ja nykyaikaisuuden sekä, että eettisyys on huomioitu sosiaalialan eettisten ohjeiden mukaan. Tutkimus on arkaluonteinen, sillä lastensuojelun asiakkuudesta ei yleensä haluta puhua sen mahdollisen leimaavan kuvan ja arkaluontoisuuden vuoksi. Anonyymiyys eli identiteettisuoja on erittäin tärkeä huomioitava asia opinnäytetyötä tehdessä. Muutamaan sitaattiin jouduin vaihtamaan sanan ”päihdekäyttäjät” ja ”päihde” -sanan alkuperäisen sanan sijaan, sillä muutoin haastateltavan olisi voinut mahdollisesti tunnistaa ja anonyymiyys olisi kärsinyt. Lisäksi tulokset osi-ossa en ole määritellyt henkilöitä lähteiksi nimimerkeillä, esimerkiksi vanhempi 1 ja vanhempi 2, jotta haastateltavia ei voida tunnistaa sitaattien perusteella.

Tutkimuksen kohteita ei tule vahingoittaa, joten anonyymiyys on säilytettävä koko prosessin ajan ja sen jälkeen. Lastensuojelun työntekijöille en tule paljastamaan asiakkaita, jotka ovat osallistuneet opinnäytetyöhöni. Tieto pysyy vain itselläni. Tutkimustuloksia olen käsitellyt luotettavasti ja tietoturvasestisesti, niin ettei asiakkaiden tietosuoja ole kärsinyt.

Haastatteluihin osallistuivat vanhemmat. Näihin on vanhemmilta pyydetty lupa (Liite 1). Kaikille haastatteluun osallistujille olen kertonut kaikki tarvittavat asiat liittyen opinnäytetyöhön ja tutkielmaan osallistumiseen. Haastatteluiden alussa kävin jokaisen haastateltavan kanssa läpi opinnäytetyöhön liittyviä asioita ja haastateltavat saivat esittää kysymyksiä niin halutesaan. Kerroin haastateltaville, että opinnäytetyö valmistuttua aion hävittää kaikki haastatteluiden äänitallenteet. (Jyväskylän Yliopisto 2009c.)

Tutkimuksen luotettavuutta on tarkasteltu validiteetin ja reliabiliteetin käsitteiden avulla. Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen menetelmien avulla saatavia vastauksia tutkimusongelmiin, kun taas reliabiliteetin käsite mielletään tutkimuksen toistettavuuteen. Luotettavuutta olen arvioinut jatkuvasti jokaisen vaiheen jälkeen verraten teoriaan, tutkimuksiin ja kerättyyn aineistoon. Tutkimuksen luotettavuuteen käsitetään lisäksi aineiston kattavuus sekä riittävyys. (Eskola ym. 2014, 215). Opinnäytetyöhön haastatteluihin osallistui seitsemän vanhempaa. Kutsuja kuitenkin lähti 90 kappaletta. Tutkimus tulokset olisivat luotettavampia, jos osallistujia olisi ollut enemmän. Haastateltavien tieto ja kokemukset ovat aitoja sekä he avautuivat rehellisesti omista positiivisista kokemuksistaan, jolloin uskon heidän antamien tietojen olevan täysin luotettavia. Kyse on kuitenkin vaikeista asioista, haastateltavien kokemuksista, joista ei mielellään puhuta julkisesti. Haastateltavat ovat halunneet tuoda lastensuojelutyön hyvät puolet esiin, sillä negatiivisista asioista on puhuttu jo paljon ja liian pitkään. Lisäksi haastatteluiden aikana oli helppo pysyä aiheissa, sillä jo haastattelukutsuissa oli pyyntö kertoa positiivisista asioista.

Opinnäytetyötä tehtäessä on huomioitu monta tekijää. Koko prosessin ajan kävin jatkuvasti pohdintaa tekemistäni ratkaisuisista. Toimintatapojen oli oltava rehellisiä ja tarkkoja, niin että tutkimukseen osallistujan on luontevaa luottaa siihen, että hänen anonymiteettinsa on suojassa ja asiat esitetään niin kuin hän on sanonut. Opinnäytetyön suunnittelu on tehty huolellisesti ja tutkimusluvut (Liite 4) on haettu ennen tutkielman aloittamista. Tiedon hankinnan ja arviointitavat ovat olleet eettisesti järkeviä sekä on huomioitu muut aiheeseen liittyvät tiedot. Koko opinnäytetyön prosessin ajan tarkastelin työtäni kriittisesti verraten aikaisempaan tietoon.

Aineiston perusteella on noussut esiin kysymyksiä lastensuojelun maineesta, esimerkiksi vastaako se negatiivinen maine oikeasti todellisuutta, kun näin hyviä kokemuksia kuitenkin löytyy lastensuojelutyöstä. Mutta esimerkiksi haastatteluiden tulokset ovat vastanneet sitä tietoa, että hyvää asiakastyötä tehdään lainsäädännön, ammattietiikan ja hyvän ammattitaidon puitteissa.

Tutkimus on mielestäni helposti toistettavissa haastattelun keinoin ja myös erilaista tiedonkeruuta menetelmiä käyttäen, kuten kyselomakkeen avulla, mutta sitä käyttämällä ei olisi ollut mahdollista selvittää kirjoittajan sanomaa tarkemmin. Opinnäytetyön tulokset koskettavat

Janakkalan kuntaa, mutta uskon hyviä kokemuksia löytyvän myös muilta paikkakunnilta ja kaupungeilta.

8 Johtopäätökset

Lastensuojelu työ on vaativaa ja sitä ohjaa aina lainsäädäntö. Lainsäädäntö määrittelee vahvasti sen, miten lastensuojeluprosessit etenevät ja millaista tukea perheille on tarjolla. Lastensuojelutyön tarkoitus on turvata lapsen oikeudet tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen, turvalliseen ympäristöön sekä erityiseen suojeluun (Lastensuojelulaki 407/2007). Joskus perheiden haasteet kasautuvat niin, että lastensuojelun tukea tarvitaan.

Lapsen edun ajattelu ja sen mukaan toimiminen sekä lasten oikeuksista huolehtiminen on lastensuojelutyön ydin tehtävää. Sosiaalityöntekijöiden vastuulla on huolehtia yhdessä vanhempien kanssa, että lapsen etu ei vakavasti vaarannu. Joskus kuitenkin on tilanteita, että sosiaalityöntekijä näkee parhaimmaksi ratkaisuksi lapsen sijoittamisen kodin ulkopuolelle lapsen hyvinvointia ajatellen. Avohuollon sijoitukset ja huostaanotot ovat lastensuojelun tukitoimien viimesijaisimpia tukikeinoja tukea perheen hyvinvointia ja edistää lapsen etua. Lapsen sijoittamiset kodin ulkopuolelle vaativat aina painavat perusteet eikä niitä tehdä ennekuin muita avohuollon tukitoimia on järjestetty ensin perheen tueksi. Tietysti kiireelliset sijoitukset ovat asia erikseen. (Lastensuojelulaki 407/2007.)

Lastensuojelun maine on ollut hyvin pitkälti negatiivissävytteinen Suomessa jo pitkään. Media on tuonut esiin tapahtumia, joihin sosiaalityöntekijät eivät pysty puuttumaan ja kertomaan näkemyksiään asioista vaitiolovelvollisuuden vuoksi. Näin ollen medialla on käytettävissä lähes aina vain yksipuolista tietoa, kun toimittajat julkaisevat lastensuojeluun liittyviä artikkeleita. Toki näissä tilanteissa on huomioitava aina asianosaisten oma kokemus ja näkemys asioista ja heille on tärkeää saada oma äänensä kuuluviin. Lastensuojelussa, niin kuin muuallakin, tapahtuu varmasti virheitä, se on inhimillistä. Joskus tehdään vääriä arviointivirheitä, ja ne voivat vaikuttaa perheiden elämään negatiivisesti. Näin ollen myös asiakkaiden ja vanhempien omat kokemukset vaikuttavat lastensuojelun maineeseen ja luottamukseen saada apua lastensuojelusta.

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos (2019) tuo esiin, että sosiaalialan asiakastyön kulmakiviä ovat dialogisuus, hyvät vuorovaikutustaidot, osallisuus ja kohtaaminen. Dialogi on suoraa ja avointa keskustelua, jossa päämääränä on yhteinen ymmärrys. Dialogisuudessa tärkeää on huomata erilaiset näkökulmat ja se, ettei vain yksivaihtoehto välttämättä ole oikea. Kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen on ihmiselle tärkeä kokemus, jonka avulla pystytään ihmistä jopa voimaannuttamaan. Dialogisuudessa kuuntelija voi vuorovaikutuksella, kuten myös eleillä, äännähdyksillä ja äänen sävyillä viestittää kertojalle kuulluksi tulemisesta. (THL 2019.).

Vuorovaikutus on yksi elämämme perustekijöistä. Jo vauvasta lähtien olemme vuorovaikutuksessa toistemme kanssa ja lapsuudessamme koettu vuorovaikutus vaikuttaa meihin jokaiseen, kuten siihen millaisia meistä on tullut nyt. Hyväksytyksi tulemisen ja tarpeellisuuden tunteet vaikuttavat hyvinvointiimme ja voivat voimaannuttaa sekä parantaa elämänlaatua. (THL 2019.) Haastateltavien mielestä työntekijät kohtaavat perheen kunnioittavasti, yhteistyö työntekijöiden kanssa on sujuvaa sekä työntekijöiden vuorovaikutustaidot ovat olleet luottamusta herättäviä. Tärkeimpiä seikkoja ovat olleet ne, ettei vanhempia ole leimattu menneisyytensä vuoksi, vaan katse on ollut tulevaisuudessa ja avun järjestämisessä.

Ihmisten mielipiteiden huomioiminen ja aito kuunteleminen ovat tärkeitä asioita, kun sosiaalialan asiakastyössä luodaan toimivaa vuorovaikutussuhdetta. Ihmiset kokevat itsensä merkityksellisiksi rakentavissa vuorovaikutustilanteissa. Sosiaalialan työssä on tärkeää luoda luotettava ja avoin vuorovaikutussuhde, ja jolloin työntekijä ilmaisee asiakkaalle aidon halunsa auttaa asiakasta ja perhettä kokonaisuudessaan. Työntekijän on tärkeää osoittaa asiakkaalle aitoa kiinnostusta sekä toimia yhdessä perheen kanssa samalla viivalla eikä asennoitua perheen yläpuolelle, jotta luotettava vuorovaikutus saadaan luotua. (Roos & Mönkkönen 2015, 30-33; THL 2019.) Vanhemmat ovat kokeneet, että lastensuojelun työntekijöiden kanssa tehtävä yhteistyö on sujunut hyvin. Luotettavan vuorovaikutussuhteen luominen on tuntunut melko helpolta työntekijän kanssa, jos työntekijä on osoittanut olevansa luottamuksen arvoinen. Vanhemmat arvostavat sosiaalityöntekijöissä luotettavuutta, huumorintajua, helposti lähestyttävyyttä sekä työntekijän kykyä nähdä perheen vahvuuksia ja hyvää ammattitaitoa.

Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista määrää huomioimaan asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallisuudesta, joten asiakkaan toiveet ja mielipide on huomioitava asiakastyötä tehdessä ja palveluita järjestettäessä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000.) Osallisuuden avulla asiakas saa äänensä kuuluville ja pystyy vaikuttamaan palveluiden toteuttamiseen. Jotta asiakas pystyy olemaan osallinen, vaaditaan asiakkaalta ja työntekijältä rehellistä ja avointa vuorovaikutuksellista yhteistyötä. Kun yhteistyö asiakkaan ja työntekijän välillä toimii ja työntekijällä on aito halu auttaa asiakasta, niin asiakkaalle tulee tunne osallisuudesta. Osallisuuden tunteen avulla asiakas luottaa omiin kykyihinsä, kun hän tähtää kohti muutosta elämässään. (Pohjola 2010, 58.) Vanhemmat ovat kokeneet, että heitä on kuultu päätöksen teossa ja ovat saaneet olla osallisia tulevaisuuden suunnittelussa. Heille on tarjottu tukea, jota he ovat halunneet ja olleet valmiita ottamaan vastaan. Vanhemmille on tärkeää, että saavat itse vaikuttaa lasten asioihin ja, että heidän sanomisillaan on ollut merkitystä huoltajina. Vanhempien mielestä, tukitoimet ovat olleet kattavia ja riittäviä sekä apua on saanut ajoissa, kun vanhemmat ovat pyytäneet. Jopa huostaanotto on ollut lopulta vanhemman mielestä paras ratkaisu lapsen ja itsensä kannalta, vaikka se on vaatinut vanhemmalta itseltään paljon työstä hyväksyä asia.

Haastatteluiden perusteella vanhemmilla ei ollut lastensuojelutyöhön kohdistuneita kehittämisehdotuksia muutamaa ajatusta lukuun ottamatta. Vanhempien mielestä asiat toimivat näin hyvin, mutta kirjallista asiakaspalaute järjestelmää ja soittoaikojen muuttamista myöhäisemmäksi toivottaisiin.

Opinnäytetyö tarkoituksena oli selvittää vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä. Tavoitteena oli tuoda vanhempien kokemukset näkyväksi ja tuoda niitä esiin myös lehtiartikkelin ja/tai Facebook-ryhmien avulla, jotta tieto vanhempien kokemuksista saavuttaisi mahdollisimman monta ihmistä. Lehtijutun (Liite 5) avulla saatiin tuotua esiin vanhempien kokemuksia sekä näkyvyyttä lastensuojelun hyvälle työlle. Opinnäytetyön tulokset vahvistavat sitä tietoa, että lastensuojelussa tehdään hyvää työtä perheiden auttamiseksi. Sosiaalityöntekijät ovat ammattitaitoisia, noudattavat sosiaalialan eettisiä ohjeita ja tekevät työtä kuitenkin omalla persoonallaan. Perheet tulevat autetuksi ja he saavat räätälöityä tukea vastamaan heidän tarpeitaan. Näin ollen kerätty aineisto vastaa tutkimuskysymystä, sillä kysymysten avulla on saatu selvitettyä niitä asioita, mitkä vanhemmat ovat kokeneet positiivisina ja auttavina tekijöinä lastensuojelutyössä.

Opinnäytetyön haastattelun tulokset varmasti osaltaan ovat yleistettävissä, sillä sosiaalityöntekijöitä ohjaa lainsäädäntö, etiikka ja koulutus varmistaa lapsen etu. Jokaisella kunnalla ja kaupungilla on velvollisuus järjestää perheelle tukea siinä määrin, mitä perheet tarvitsevat. Uskon, että positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä löytyy muiltakin paikkakunnilta ja kaupungeista. Opinnäytetyön jatkotutkimusaiheena voisi selvittää lasten ajatuksia ja kokemuksia lastensuojelutyöstä.

9 Pohdinta

Koko opinnäytetyön prosessi on ollut erittäin opettavainen ja mielenkiintoinen. Olen oppinut sosiaalialan asiakastyöstä ja tutkimuksellisen työn ja lehtijutun tekemisestä paljon. Opinnäytetyön avulla olen saanut arvokasta tietoa lastensuojelutyöstä asiakkaan näkökulmasta ja siitä, kuinka tärkeä merkitys on dialogisuudella, vuorovaikutuksella, asiakkaan kohtaamisella ja osallisuudella. On ollut tärkeää huomata prosessin aikana, että asiakkaiden ääni on sosiaalityön keskeisimpiä asioita, sillä asiakas on oman elämän asiantuntija eikä sitä voida ohittaa.

Tämän opinnäytetyön avulla olen saanut paljon eväitä omalle työuralleni sosiaalialalla, sillä tämä on lisännyt ymmärrystäni asiakkaiden tarpeista ja siitä, mitä asiakkaat sosiaalialan työntekijöiltä odottavat. Sosiaalialan työ on ajoittain haastavaa, mutta tärkeää työtä perheiden tukemiseksi. Niin työntekijät kuin asiakkaatkin voivat joutua kohtaamaan paljon vaikeita asioita, mutta yhteen hileen puhaltamalla päästään asioissa pitkälle. Opinnäytetyö on kehittänyt omia vuorovaikutus- ja kohtaamisen taitoja huomioiden dialogisuuden ja yksilöllisyyden merkityksen sekä yksilön vaikutuksen yhteisöön ja yhteiskuntaamme. Olen huomannut, että työn-

tekijän toimintatavoilla asiakkaan kanssa on iso merkitys siinä, kuinka perheiden asiat lähtevät eteenpäin. Ammattitaitoisen työntekijän ja asiakkaan kanssa tehtävällä yhteistyöllä, perheitä pystytään voimaannuttamaan ja tukemaan elämässä eteenpäin, niin ettei enää lastensuojelun asiakkuutta tarvita.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen ottanut huomioon sosiaalialan kompetenssit sekä sosiaalialan eettiset ohjeet ja toiminut niiden mukaisesti. Opinnäytetyön avulla olen tuonut esiin, että olen sisäistänyt sosiaalialan ammattietiikan, periaatteet sekä arvot. Oman työskentelyn johtamista ja päätöksien tekemistä sekä tuomalla esiin kehittämisen näkökulmaa, olen tuonut esiin johtajuusosaamistani. Tutkimuksellista osaamista olen tuonut esiin valitsemillani tutkimus- ja analyysimenetelmillä. Asiakastyön- ja palvelujärjestelmä osaamisen olen näyttänyt tuomalla esiin palvelujärjestelmän tuntemusta ja asiakastyön kehittämistä. Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen näytän opinnäytetyössä tutkimalla lastensuojelun mainetta sekä vanhempien positiivisia kokemuksia lastensuojelutyöstä ja sitä, miten siihen voidaan vaikuttaa sekä kuinka sitä voitaisiin kehittää.

Haastatteluun osallistuneiden kokemukset lastensuojelutyöstä ovat olleet positiivisia. On ollut hienoa huomata, kuinka perheet niin lapset kuin vanhemmatkin ovat saaneet tukea lastensuojelutyöstä. Uskon, että myös toisenlaisia kokemuksia löytyy lastensuojelutyöstä ja ihmisillä voi olla ihan erilaisia tarinoita kerrottavanaan lastensuojelun työskentelystä, mutta tässä opinnäytetyössä on keskitytty niihin positiivisiin asioihin.

Toivottavaa olisi ollut, että lastensuojelun asiakkaiden vanhempia olisi osallistunut enemmän opinnäytetyön haastatteluun tuoden lisää positiivisia kokemuksia, mutta jo haastatteluun osallistuneet vanhemmat antoivat kullannarvoista tietoa lastensuojelutyöstä. Olen otettu siitä, että vanhemmat avasivat minulle elämäänsä ja kokemuksiaan, sillä ilman heitä tämä opinnäytetyö ei olisi onnistunut. Haluan kiittää kaikkia vanhempia, jotka osallistuivat haastatteluihin. Ilman heidän osallistumistaan ei opinnäytetyön tekeminen olisi onnistunut. Kiitos.

Lähteet

Painetut

Bardy, M. 2009. Lastensuojelun filosofia ja käytäntö: lastensuojelun ala. Teoksessa Bardy, M. (toim.) Lastensuojelun ytimissä. Helsinki. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 41-42.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 159-182.

Heino, T. 2014. Saatteeksi. Teoksessa Alhanen, K. Vaarantunut suojeluvalta - Tutkimus lastensuojelujärjestelmän uhkatekijöistä. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Raportti 24/2014. 3-6.

Heino, T. 2009. Lastensuojelun tilastot, asiakkaat ja palvelut. Teoksessa: M. Bardy. (toim.) Lastensuojelun ytimessä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 52-75.

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Jaakkola, H. 2013. Lastensuojelu ja julkisuus. Opas lastensuojelun ammattilaisille median kohtaamiseen. Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 134. Tampere.

Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: PS-kustannus, 70-85.

Kuutti, H. 2008. Mediakierre. Selviytyminen kielteisessä julkisuudessa. Infor.

Mendez, M., Otto, C., Surette, R. & Zugazaga, C. 2006. Social worker perceptions of the portrayal of the profession in the news and entertainment media: An exploratory study. Journal of social work education, 42:3, 621-636.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.uud.painos. Sanoma Pro. Helsinki.

Piiroinen, H. 2005. Epävarmuus, muutos ja ammatilliset jännitteet: suomalainen sosiaalityö 1990-luvulla sosiaalityöntekijöiden tulkinnoissa. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.

Pohjola, A. 2010. Asiakas sosiaalityön subjektina. Teoksessa M. Laitinen & A. Pohjola. (toim.) Asiakkuus sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus, 19-74.

Puonti, A. 2004. Lastensuojelu ja julkisuus. Teoksessa Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. (toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Tammi, 335-240.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki, käytäntö ja soveltaminen. Porvoo. Edita Publishing Oy.

Saastamoinen, K. 2008. Lapsen asema sijaishuollossa - Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing Oy

Saastamoinen, K. 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Helsinki. Edita Prima Oy.

Taskinen, S. 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki. WSOY pro Oy.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 9. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Sähköiset

Arponen, S. 2012. Sosiaalityön julkisuuskuva tarkastelemassa. Kehysanalyysi sosiaalityötä koskevasta vuoden 2010 sanomalehtikeskustelusta. Pro gradu- tutkielma, sosiaalityö, Jyväskylän yliopisto. Viitattu 21.5.2019. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37947/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201206041785.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999. Viitattu 8.9.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Jyväskylän Yliopisto. 2015c. Koppa. Viitattu 8.9.2018. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi/etiikka>

Laki asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. Viitattu 10.7.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 1.9.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelun keskusliitto. 1997. Toimintakertomus. Viitattu 22.5.2019. <https://docplayer.fi/6664610-Toimintakertomus-1997-lastensuojelun-keskusliitto.html>

Mäkinen, R. 2013. Järkyttävät kuvat 8-vuotiaasta Eerikasta hiljensivät istuntosalin: "Tämä kuvastaa, kuinka pitkälle on menty". Iltasanomat. Viitattu 3.9.2019. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000591376.html>

Pukkio, S & Hoikkala, S. 2016. Mikä jälki jää. Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Lastensuojelun keskusliitto. Toim. Pukkio, S & Hipp, T. Helsinki. Viitattu 3.5.2019. <https://indd.adobe.com/view/20b2f887-cb62-4df2-8746-f29911d02ddf>

Pätiälä, A. 2016. Lastensuojelu mediassa. Sanomalehden kirjoitusten rakentama julkisuuskuva vuosina 2014- 2015. Pro gradu- tutkielma. Lapin yliopisto. Viitattu 4.10.2018. <https://core.ac.uk/download/pdf/44346712.pdf>

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria- tutkimuksia käytännön sovelluksiin. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Numero 15, s. 1866-73. Viitattu 2.9.2019. <https://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 5.5.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2019. Lastensuojelu. Viitattu 18.2.2019. <https://stm.fi/lastensuojelu>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. 2019. Saarikko, A. Työryhmä selvittää lastensuojelun jälkihuollon uudistamista. Julkaistu 22.1.2019. Tiedote 12/2009. Viitattu 3.5.2019. https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-selvittaa-lastensuojelun-jalkihuollon-uudistamista

TAMK. 2019. Sosiaalialan kompetenssit. Viitattu 4.8.2019. <http://sosiaaliala.blogs.tamk.fi/aloitussivu/sosiaalialan-kompetenssit/>

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2019. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 12.9.2019. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2019. Lastensuojelun käsikirja. Avohuolto. Viitattu 11.02.2019. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto>

Zaneff, A. 2015. Lastensuojeluilmoitukset sanasta sanaan: "Eerika juoksee sisäpihalla ympyrää". MTV uutiset. Viitattu 3.9.2019. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/miksi-kukaan-ei-pelastanut-eerikaa-lastensuojeluilmoitukset-sanasta-sanaan/4775538#gs.28pl76>

Liitteet	
Liite 1: Haastattelukutsu	37
Liite 2: Suostumuslomake	38
Liite 3: Haastattelurunko	39
Liite 4: Tutkimuslupa.....	40
Liite 5: Lehtiartikkeli.....	41
Liite 6: Lehden julkaisu	43

Liite 1: Haastattelukutsu

KUTSU HAASTATTELUUN

Olen Laurea ammattikorkeakoulun opiskelija ja työskentelen Janakkalan kunnan perhekeskuksessa palveluohjaajan sijaisena. Teen opinnäytetyötä *vanhempien positiivisista kokemuksista lastensuojelutyöstä*. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Janakkalan kunnan lastensuojelun kanssa. Tavoitteena on tuoda esille lastensuojelun asiakkaiden vanhempien positiivisia kokemuksia haastattelu menetelmää käyttäen. Tarkoituksena on positiivisten kokemusten avulla hälventää lastensuojelun mainetta. Haluan saada näkyväksi sen, että lastensuojelua ei tarvitse pelätä, vaan lastensuojelu tukee ja auttaa perheitä. Osallistumalla haastatteluun Teillä on mahdollisuus antaa arvokasta tietoa kokemuksistanne.

Haastattelu pidetään yhdessä sovittuna ajankohtana helmi-maaliskuun 2019 aikana esimerkiksi kotonanne tai perhekeskuksen tiloissa. Haastattelu toteutetaan ryhmä- tai yksilöhaastatteluna ja siihen varataan aikaa noin tunti. Teiltä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti. Opinnäytetyössä ei esiinny tietoja, joiden perusteella teitä voisi tunnistaa.

Olisin erittäin kiitollinen, jos voisitte osallistua haastatteluun. Annan mielelläni lisätietoa opinnäytetyöstä ja haastattelusta. Ota rohkeasti yhteyttä! Jokaiselle haastatteluun osallistuvalla perheelle on luvassa elokuvaliput Tervakosken Kino elokuvateatteriin tai vaihtoehtoisesti liput uimahalliin.

Odottavaisin terveisin,

Anita Paloposki

anita.paloposki@janakkala.fi

P. 036801265

Tapailanpiha 13 B

14200 Turenki

Janakkalan kunta

Sosiaalitoimi

Liite 2: Suostumuslomake

SUOSTUMUSLOMAKE HAASTATTELUUN

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelun aikana haastateltava voi halutessaan olla vastaamatta hänelle esitettyihin kysymyksiin tai keskeyttää haastattelun. Haastatteluun käytetään aikaa noin yksi tunti, tarpeen vaatiessa enemmän. Haastattelu tullaan äänittämään, jonka jälkeen avaan haastattelun kirjoittamalla sen tekstitiedostoksi. Tutkimusaineisto säilytetään muistitikulla lukitussa paikassa. Opinnäytetyön haastatteluaineistoa säilytetään opinnäytetyön valmistumiseen asti ja sitä käytetään vain tämän tutkielman tekemiseen. Tämä siksi, että aineistolla voidaan todeta sen totuudenmukaisuus. Aineistot hävitetään asianmukaisesti, kun niitä ei enää tarvita. Tutkielman tekoon liittyy osana lehtiartikkelin tekeminen. Haastateltavien yksityisyys säilyy opinnäytetyön teon aikana ja sen jälkeen. Haastateltavia ei tulla tunnistamaan missään vaiheessa opinnäytetyötä eikä lehtiartikkelissa.

____ / ____ 2019

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3: Haastattelurunko

PERHEEN POSITIVISET KOKEMUKSET LASTENSUOJELUTYÖSTÄ

Onko lapsenne tällä hetkellä kotona, avohuollon sijoituksessa tai huostaan otettuna?

Millaisia ajatuksia lastensuojelun asiakkuus teissä herätti, kun lapsellenne/lapsillenne aloitettiin lastensuojelun asiakkuus?

Mitä tukea olette saaneet lastensuojelusta?

Miten hyvin lastensuojelutyössä on onnistuttu?

- Perheen kohtaaminen ja vuorovaikutustaidot
- Mielipide ja osallisuus
- Lapsen edun huomioiminen
- Tukitoimien järjestäminen

Millainen on kokemuksenne lastensuojelusta? Onko käsityksenne muuttunut lastenne lastensuojelun asiakkuuden myötä?

Millaisia asioita arvostat lastensuojelun työntekijöissä?

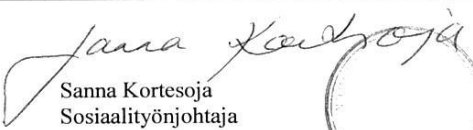
Millaisia asioita lastensuojelun työntekijät voisivat vielä kehittää työskentelyssään? Miksi?

Onko vielä jotain positiivisia asioita, joita haluaisitte tuoda esiin?

Liite 4: Tutkimuslupa

JANAKKALAN KUNTA
Sosiaalityönjohtaja

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS
7.11.2018 No 8/2018

OTSIKKO	TUTKIMUSLUPA OPINNÄYTETYÖHÖN
ASIA	<p>Laurea Hyvinkään sosionomi-opiskelija ja vs. lastensuojelun palveluohjaaja Anita Paloposki hakee tutkimuslupaa opinnäytetyölleen. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esille ja näkyväksi lastensuojelun asiakkaiden hyviä kokemuksia lastensuojelusta.</p> <p>Tutkimuksen tarkempi tausta, tavoitteet, aineisto jne. selviävät liitteenä olevista asiakirjoista.</p> <p>Tutkimuksessa noudatetaan huolellisesti salassapitosääntöksiä, eivätkä yksittäiset asiakkaat tule esiin tai ole tunnistettavissa raportoinnissa.</p>
PÄÄTÖS	<p>Myönnän tutkimusluvan Anita Paloposkelle Sosionomi AMK opinnäytetyölle; "Lastensuojelun asiakasperheiden positiiviset kokemukset lastensuojelutyöstä".</p> <p>Tutkimusluvan myöntämisen ja tietojen luovuttamisen ehtona on, että tutkimuksen tekijä sitoutuu huolehtimaan tietojen käsittelystä ottaen huomioon henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön. Tutkimuksen tekijä on velvollinen käyttämään tietoja luottamuksellisesti ja ainoastaan tämän tutkimuksen tekemiseksi.</p> <p>Tutkimuksen valmistuttua sen aineisto on hävitettävä asianmukaisesti salassapidettäviltä osiltaan.</p> <p>Janakkalan kunnan johtosääntö, kohta 4.3.</p>
PÄÄTÖS PERUSTUU	
	 Sanna Kortesoja Sosiaalityönjohtaja
OIKAISUVAATIMUS-OSOITUS	Kuntalain (410/2015) mukainen oikaisuvaatimusohje
OIKAISUVAATIMUS-VIRANOMAINEN	Perusturvalautakunta
OIKAISUVAATIMUS-AIKA	14 vrk päätöksen tiedoksisaannista
TIEDOKSI	Perusturvalautakunta Anita Paloposki

Liite 5: Lehtiartikkeli

– Usein lastensuojelutyöstä puhutaan aika negatiivisesti: Sitä leimaavat huonot ja ikävät kokemukset. Media käsittelee lastensuojelua kriittisesti ja sensaatiomaisesti, kun jutuille halutaan huomiota.

Näin kertoo Anita Paloposki. Hän on tutkinut janakkalalaisten asiakasperheiden myönteisiä kokemuksia lastensuojelutyöstä nyt vuoden ajan. Sosionomin tutkintoon kuuluva opinnäytetyö julkaistaan lokakuussa.

– Halusin opinnäytetyön avulla tuoda esiin, että myös positiivisia asioita on. Oikeasti lastensuojelu tekee työtä perheen eteen ja edistää heidän hyvinvointiaan yhdessä asiakkaiden kanssa. Paloposken mukaan yleisin lastensuojeluun liitettävä harhaluulo on, että lastensuojelu huostaanottaa lapset. Ennakkoluulo tuli nopeasti vastaan myös Paloposken työssä Janakkalan kunnan palveluohjaajana.

– Ensimmäiseksi joillakin kotikäynneillä kysyttiin, viedäänkö lapset nyt pois. Jouduimme vähän korjaamaan kuvaa, että ei se niin mene, Paloposki kertoo ja jatkaa:

– Haluamme auttaa, tukea ja järjestellä tukitoimia, jos niihin on tarvetta. Huostaanotot ovat ääri ratkaisuja, ja ne vaativat todella painavat perusteet.

Opinnäytetyötään varten Anita Paloposki haastatteli seitsemää lastensuojelun asiakasta, eli vanhempia ja huoltajia. Hän kysyi esimerkiksi, miten lastensuojelun työntekijät ovat asiakkaat kohdanneet tai miten asiakkaiden mielipiteet ja lapsen etu on huomioitu työssä.

– Haastateltavat ovat kokeneet myönteisenä, että sosiaalityöntekijät ovat kohdanneet heidät kunnioittavasti ja empaattisesti siten, että asiakkaat ovat samalla viivalla, eivätkä sosiaalityöntekijät asettele ehtoja.

Osalle vanhemmista oli ollut tärkeää, että sosiaalityöntekijät eivät laita menneisyyden vaikeuksille kohtuuttomasti painoarvoa vaan keskittyvät siihen, millainen perheen tilanne on nyt.

– Jos asiakas on esimerkiksi käyttänyt päihteitä kymmenen vuotta sitten, se huomioidaan työskentelyssä, mutta katse on tulevaisuudessa, Paloposki vertaa.

Yhtenä hyvänä asiana haastateltavat olivat kokeneet, että heidän läsnäolollaan, keskusteluiltaan ja mielipiteillään on merkitystä. Toisena onnistumisena haastateltavat pitivät tapaa, jolla työntekijät kertovat jatkuvasti, missä lasten asioiden kanssa mennään ja mitä seuraavaksi tapahtuu.

– Asiakkaat tykkäävät, että asiat kerrotaan suoraan mutta asiallisesti ja rakentavasti.

Anita Paloposki muistuttaa, että lastensuojelun työskentely on asiakaslähtöistä, eli valinnoissa kunnioitetaan asiakkaan toiveita.

Joskus sosiaalityöntekijä joutuu kuitenkin turvautumaan äärikeinoihin ja tekemään lapsen edun mukaisia päätöksiä vaikka ne olisivat ristiriidassa vanhempien tahdon kanssa. Paloposken mukaan niin voi käydä esimerkiksi tilanteessa, jossa vanhemmat käyttävät säännöllisesti päihteitä, minkä vuoksi lapsen kasvu ja kehitys vaarantuu.

– Silloin pohditaan, voiko lapsi oikeasti asua kotona. Sosiaalityöntekijä voi päättää, että lapsi muuttaa asumaan toiseen paikkaan, jossa turvataan lapsen etu ja oikeudet.

Paloposki huomauttaa, että perheen mielipiteitä ja ajatuksia kuullaan myös silloin, kun keskustellaan lapsen sijaishuollosta. Haastateltavien mielestä oli tuntunut hyvältä, että heille on annettu aikaa miettiä päätöksiä, eikä niitä ei ole tarvinnut tehdä samana päivänä tai edes parissa viikossa.

– Osa haastateltavista on kertonut, että lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle on tuntunut erittäin pahalta ja että vanhempien mielestä huostaanotto on joskus tuntunut vääryltä ratkaisulta. Se on herättänyt vanhemmissa kielteisiä ajatuksia, tunteita ja jopa vihaa sosiaalityöntekijää kohtaan.

Paloposki kertoo, että vaikka haastateltavat kuvailivat lapsen huostaanoton olleen heidän elämänsä suurin epäonnistuminen vanhempana, asiakkaat olivat kuitenkin lopulta ajatelleet, että päätös on ollut oikein heidän lastaan kohtaan.

– Ei huostaanottoakaan ole aina lopullinen ratkaisu. Lapsi pääsee takaisin kotiin, jos tilanne siltä näyttää.

Paloposken mukaan Janakkalassa tehdään verrattain vähän huostaanottoja, ja nekin suurimaksi osaksi vanhempien kanssa yhteistyössä.

– Aina oma vanhempi ei ole osannut nähdä lapsensa eikä omaa tilannettaan niin vakavana. Silloin lastensuojeluilmoitus ja sosiaalityöntekijän puuttuminen tilanteeseen on ollutkin positiivinen asia.

Palveluohjaaja Anita Paloposki toivoo, että vanhemmat ottaisivat kunnan sosiaalihuoltoon yhteyttä jo hyvissä ajoin ennen kuin arjen haasteista kasvaa liian isoja.

– Pienestäkin asiasta voi soittaa ja pyytää apua. Perinteiseen suomalaiseen kulttuuriin kuuluu, että ollaan niin sisukkaita, että apua pyydetään viime hetkellä, jos silloinkaan.

Paloposken mukaan tukea kannattaa hakea, jos kotona riidellään paljon, on taloudellista ahdinkoa tai jos vanhempi kokee olevansa väsynyt tai ei pärjää kotona lasten kanssa.

Janakkalassa yleisin avun muoto on perhetyö, jossa perhetyöntekijä tukee huoltajien omaa jakamista ja vanhemmuutta.

Tuki voi tarkoittaa esimerkiksi käytännön neuvoja siihen, miten arjen asioita voi hoitaa toisin kuin on tottunut. Lisäksi perhetyön kautta voi saada tukiperheen tai tukihenkilön lapselleen tai vaikkapa konkreettista apua rahahuoliin, siivoamiseen ja lastenhoitoon.

Tavoitteena on saada perhe-elämä raiteilleen. Paloposken mukaan moni haastateltava koki saaneensa perhetyön ammattilaisilta oikeanlaista apua oikeaan aikaan.

– Perhetyö on saanut paljon kiitosta. Työntekijät ovat olleet haastateltaville tärkeitä ihmisiä, joilta saanut paljon neuvoa ja tukea.

Paloposken mukaan haastatteluissa perhetyöntekijöitä kuvailtiin muun muassa ”arjen sankareiksi”.

– Niissä asioissa autamme, missä voimme ja pystymme. On myös asioita, jotka eivät välttämättä lastensuojeluun kuulu, kuten perheväkivalta tai huoltajusriidat. Ne ohjataan toisaalle.

Paloposken haastateltavien joukossa oli sekä asiakkaita, jotka olivat saaneet tukea avohuollosta, että asiakkaita, joiden lapsia oli sijoitettu sijaishuollon piiriin.

Jutun kursivoidut sitaatit ovat Anita Paloposken opinnäytetyöstä (2019).

KUVATEKSTIT

Anita Paloposken mukaan osa haastateltavista kertoi, että ensikohtaaminen sosiaalityöntekijän kanssa on kaikkein tärkein. Jos työntekijän käytös jättää asiakkaan mielestä toivomisen varaa, on yhteistä luottamusta vaikea alkaa rakentaa.

– Haastateltavat olivat vähän jo kyllästyneet siihen, että puhutaan vain lastensuojelun huonoista puolista. He halusivat muuttaa lastensuojelun imagoa tai jopa lastensuojelu-sanaa toisenlaisiksi, Anita Paloposki kertoo.

Janakkalan Sanomat 2019, Nella Keski-Oja

Janakkalan Sanomat

TORSTAI 10. LOKAKUUTA 2019 - NRO 41

Perheen tukena

Lastensuojelu: Anita Paloposken mukaan lastensuojelutyö typistetään usein vain huostaanotoiksi. Sen takia hän päätti tutkia asiakkaiden myönteisiä kokemuksia. >> 10

Turengin S-marketin kaava jäihin

Janakkalan kunnanvaltuusto hylkysi kokouksessaan S-marketin kaavaehdotuksen. Valtuusto jää odottamaan, miten Turengin keskustassa sijaitsevan Onnelan kinteistön lunastushakemukselle käy. Hakemukseen saadaan todennäköisesti päätös vuoden aikana. >> 4-5

Ihmiset haluavat kokeilla entistä enemmän uusia makuja, minkä takia viikon spesiaalikin on edelleen se juttu.

Sandwich Bros kahviläravintolan yrittäjäkaksikko kertoo, mitä yritykselle kuuluu ja millaisia suunnitelmia heillä on tulevalle syksylle. Lue artikkeli sivulta 12.

Tihutöitä ympäri Janakkalaa

Tervakosken Suruton ja Janakkalan pääkirjasto ovat olleet tihutöiden kohteina jo pitkän aikaa. Tilanne ei ole rauhoittunut. Viime viikolla molempiin paikkoihin iskettiin taas. >> 6

Johtoryhmälle palkankorotus

Syyskuusta lähtien Janakkalan kunnan johtoryhmän jäsenet saavat 1,5 prosentin palkankorotuksen. Edellisestä palkankorotuksesta on vuosia, sillä kunnan johtavien virkamiesten palkkoja ei ole tarkistettu 2010-luvulla. >> 7

...in kielteinen julkisuuskuva on ongelma. >> 2

10 ELÄMÄNMENO

”Sossut on oikeesti auttanut meitä”

Anita Paloposki tutki, millaisia myönteisiä kokemuksia vanhemmilla on Janakkalan lastensuojelusta.

Nella Keski-Oja
nella.keski-oja@aisamedia.fi

– Usein lastensuojelutyöstä puhutaan aika negatiivisesti: Sitä leimaavat huonot ja ikävät kokemukset. Media käsittelee lastensuojelua kriittisesti ja sensaatio-maisesti, kun jutuille halutaan huomiota.

Nän kertoo **Anita Paloposki**. Hän on tutkinut janakkalalaisten asiakasperheiden myönteisiä kokemuksia lastensuojelutyöstä nyt vuoden ajan. Sosionomin tutkimukseen kuuluva opinnäytetyö julkaistaan lokakuussa.

– Halusin opinnäytetyön avulla tuoda esiin, että myös positiivisia asioita on. Oikeasti lastensuojelu tekee työtä perheen eteen ja edistää heidän hyvinvointiaan yhdessä asiakkaiden kanssa.

Meidän lapsi juoksee aina perhetyöntekijän syliin, kun se tulee käymään. Ja muutenkin se nauttii perhetyöntekijän kanssa olemista ja ne pystyy hyvin jutteleen keskenään sellaisista asioista, joista mä en pystyis.

Paloposken mukaan yleisin lastensuojelun liitettävä harhaluulo on, että lastensuojelu huostaanottaa lapset. Ennakkoluulo tuli no-

peasti vastaan myös Paloposken työssä Janakkalan kunnan palveluohjaajana.

– Ensimmäiseksi joillakin kotikäynneillä kysyttiin, viedäänkö lapset nyt pois. Jouduimme vähän korjaamaan kuvaa, että ei se niin mene, Paloposki kertoo ja jatkaa:

– Haluamme auttaa, tukea ja järjestellä tukitoimia, jos niihin on tarvetta. Huostaanotot ovat ääritarkoituksia, ja ne vaativat todella painavat perusteet.

Opinnäytetyötään varten Anita Paloposki haastatteli seitsemää lastensuojelun asiakasta, eli vanhempia ja huoltajia. Hän kysyi esimerkiksi, miten lastensuojelun työntekijät ovat asiakkaat kohdanneet tai miten asiakkaiden mielenpaineet ja lapsen etu on huomioitu työssä.

– Haastateltavat ovat kokeneet myönteisenä, että sosiaalityöntekijät ovat kohdanneet heidät kunnioittavasti ja empaattisesti siten, että asiakkaat ovat samalla viivalta, eivätkä sosiaalityöntekijät asettele ehtoja.

Osalle vanhemmista oli ollut tärkeää, että sosiaalityöntekijät eivät laita menneisyyden vaikeuksille kohtuuttomasti painoarvoa vaan keskittyvät siihen,

– Haastateltavat olivat vähän jo kylästyneet siihen, että puhutaan vain lastensuojelun huonoista puolia. He halusivat

millainen perheen tilanne on nyt.

– Jos asiakas on esimerkiksi käyttänyt päihteitä kymmenen vuotta sitten, se huomioidaan työskentelyssä, mutta katse on tulevaisuudessa, Paloposki vertaa.

Täällä mut ekaa kertaa nähtiin äitini, joka välittää lapsistaan, vaikka oonkin ollut päihteidenkäyttäjä.

Mä en kestä sellast, jos sossu kuvittelee olevansa ylempänä kuin mä, mutta tääl Janakkalass en oo kyl koskaan siihen törmänny.

Yhtenä hyvänä asiana haastateltavat olivat kokeneet, että heidän läsnäolollaan, keskusteluillaan ja mielipiteillään on merkitystä. Toisena onnistumisena haastateltavat pitivät tapaa, jolla työntekijät kertovat jatkuvasti, missä lasten asioiden kanssa mennään ja mitä seuraavaksi tapahtuu.

– Asiakkaat tykkäävät, että asiat kerrotaan suoraan mutta asiallisesti ja rakentavasti.

Anita Paloposki muistuttaa, että lastensuojelun työskentely on

asiakaslähtöistä, eli valinnoissa kunnioitetaan asiakkaan toiveita.

Joskus sosiaalityöntekijä joutuu kuitenkin turvautumaan äänkeinoihin ja tekemään lapsen edun mukaisia päätöksiä vaikka ne olisivat ristiriidassa vanhempien tahdon kanssa. Paloposken mukaan niin voi käydä esimerkiksi tilanteissa, jossa vanhemmat käyttävät säännöllisesti päihteitä, mikä vuoksi lapsen kasvu ja kehitys vaarantuu.

– Silloin pohditaan, voiko lapsi oikeasti asua kotona. Sosiaali-

1000 euroa
puhtaana
käteen!

Syysarvonnan 27.9.2019 voittaja

Esa Forstén, Naantali

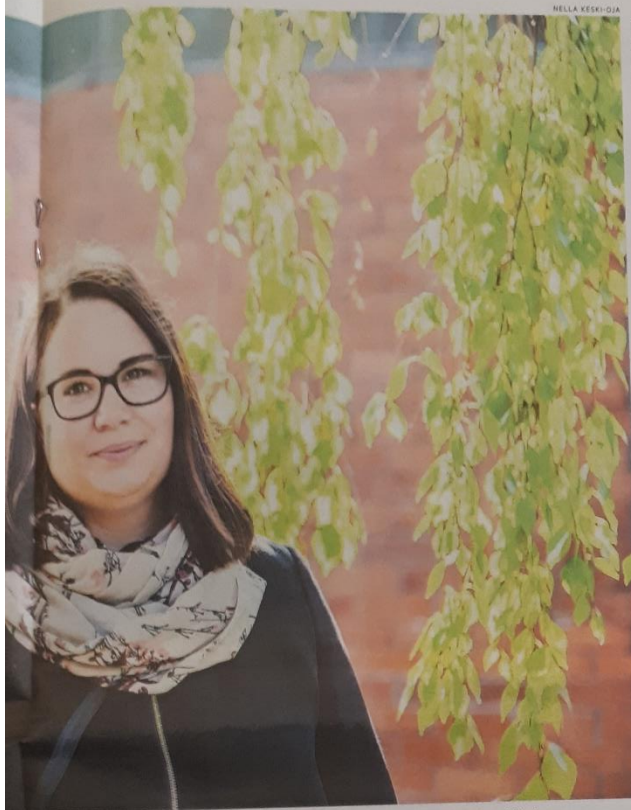
Arvomme kaikkien tilaajiemme kesken neljä kertaa vuodessa 1 000 euroa puhtaana käteen. Tilaajana olet automaattisesti mukana arvonnassa. Ilmoitamme voittajalle henkilökohtaisesti.

Seuraava arvonta 5.12.2019

Aamulehti
Janakkalan Sanomat
Jämsän Seutu
Kankaanpään Seutu
KVV-ryhmä

Merikarvia-lehti
Nokian Liitiset
Rannikko-seutu
Satakunnan Kansa

Sydän-Satakunta
Tyrvään Sanomat
Valkeakosken Sanomat

NELLA KESKI-OJA

Ensimmäiseksi joillakin kotikäynneillä kysyttiin, viedäänkö lapset nyt pois. Jouduimme vähän korjaamaan kuvaa, että ei se niin mene.”

Millaista apua voi saada?

Nella Keski-Oja
nella.keski-oja@ilmamedia.fi

Palveluohjaaja Anita Paloposki toivoo, että vanhemmat ottaisivat kunnan sosiaalihoutoon yhteyttä jo hyvissä ajoin ennen kuin arjen haasteista kasvaa liian isoja.

– Pienestäkin asiasta voi soittaa ja pyytää apua. Perinteiseen suomalaisen kulttuuriin kuuluu, että ollaan niin sisukkaita, että apua pyydetään viime hetkellä, jos silloinkaan.

Paloposken mukaan tukea kannattaa hakea, jos kotona riidellään paljon, on taloudellista ahdingkoa tai jos vanhempi kokee väsymystä tai ei pärjää kotona lasten kanssa.

Tuki voi tarkoittaa esimerkiksi käytännön neuvoja siihen, miten arjen asioita voi hoitaa toisin kuin on totuttu. Lisäksi voi saada tukiperheen tai -henkilön lapselleen tai konkreettista apua rahahuoliin, siivoamiseen ja lastenhoitoon.

Tukihenkilö on ollut korvaamaton tuki lapselle mun mielestä, se on tukenut lasta koulunkäynnissä ja sen myötä koulunkäynti on mennyt tänä vuonna paljon paremmin.

Siinä loppuarvioinnissa tuli puheeksi, että meille suositellaan perhetyötä. Ja kyl se on auttanut meitä, vaikka aluksi vähän epäiltiin. Nyt me riidellään vähempi nykyään.

Janakkalan perhetyössä tuetaan huoltajien omaa jaksamista ja vanhemmuutta.

Paloposken mukaan moni haastateltava koki saaneensa perhetyön ammattilaisilta oikeanlaista apua oikeaan aikaan.

– Perhetyö on saanut paljon kiitosta. Työntekijät ovat olleet haastateltaville tärkeitä ihmisiä, joilta saanut paljon neuvoja ja tukea.

Vaikeeta on kuulla, et pitäis muuttaa niitä toimintatapoja ainiin. Mut yhdessä perhetyöntekijän kanssa me ollaan opeteltu asioita.

Mä oon niin kiitollinen siitä perhetyöntekijästä, mä en ois oikeesti ees halunnut luopua siitä.

– Ei huostaanottoakaan ole aina lopullinen ratkaisu. Lapsi pääsee takaisin kotiin, jos tilanne sillä näyttää.

Musta oli ihan hirveää aluksi, kun mun lapsi vietiin multa pois, mutta ymmärrän tän ratkaisun. En mä ois pystynyt sista hoitoaan.

Oon kuitenkin kiitollinen mun sossulle, et se osas valita hyvän kodin mun lapselle. Siellä se on saanu paljon sellasia asioita, joita mä en ois pystynyt tarjoon vanhempana.

Paloposken mukaan Janakkalassa tehdään verrattain vähän huostaanottoja, ja nekin suurimaksi osaksi vanhempien kanssa yhteistyössä.

– Aina oma vanhempi ei ole osannut nähdä lapsensa eikä omaa tilannettaan niin vakavana. Silloin lastensuojeluilmoitus ja sosiaalityöntekijän puuttuminen tilanteeseen on ollutkin positiivinen asia.

Sosiaalityöntekijä osas huomioida lapsen kannalta monia asioita, kun suunnitteli sijoitusta meidän kanssa. Sijoituspaikan valinnassa huomioitiin, että lapsen tarvitse vaihtaa koulua ystävien vuoksi.

Jos perhetyöntekijä ei ois mulle suoraan puhunut ja auttanut, niin ei tähän tilanteeseen ois muutosta tullu.

Jutun kursivoitdut sitaattit ovat Anita Paloposken opinnäytetyöstä (2019).

ja saadaan vaikuttaa siihen, mitä me voitais tarvita.

Paloposki huomauttaa, että perheen mielipiteitä ja ajatuksia kuullaan myös silloin, kun keskustellaan lapsen sijaishuollosta.

– Osa haastateltavista on kertunut, että lasten sijoittaminen kotiin ulkopuolelle on tuntunut erittäin pahalta ja että vanhempien mielestä huostaanotto on joskus tuntunut väärältä ratkaisulta. Se on herättänyt vanhemmissa kielteisiä ajatuksia, tunteita ja jopa vi-

haa sosiaalityöntekijää kohtaan.

Paloposki kertoo, että vaikka haastateltavat kuvaillivat lapsen huostaanoton olleen heidän elämänsä suurin epäonnistuminen vanhempana, asiakkaat olivat kuitenkin lopulta ajatelleet, että päätös on ollut oikein heidän lastaan kohtaan.

Haastateltavien mielestä oli myös tuntunut hyvältä, että heille on annettu aikaa miettiä päätöksiä, eikä niitä ei ole tarvinnut tehdä samana päivänä tai edes parissa viikossa.

työntekijä voi päättää, että lapsi muuttaa asumaan toiseen paikkaan, jossa turvataan lapsen etu ja oikeudet.

On vaikeaa olla äiti, kun joku muu päättää sun lapsen asioista, mutta olen loppujen lopuksi gynnärtänyt sen, että sossut on oikeesti auttanut meitä.

Mä tykkään, että asiat kerrotaan niinkun ne on, ja tääl ne on kyl puuttu asiallisesti. On tullu tunne, et mun ja lasten toiveet huomioidaan

Sinulle alle 30-vuotias
Janakkalan Sanomat -40%

Uutiset, tarinat ja näköislehti
aina tuoreena mukana.

Tilaa helposti:

- Verkossa → janakkalansanomats.fi/tilaus
- Soita 010 665 9000

Arkipäivä klo 8-17. Puhelu maksaa 2 DKK/kto.

Janakkalan Sanomat

18-29-vuotias voi tilata Janakkalan Sanomat itsekseen omaan talouteensa noin maalia tilaushintaa edullisemmin. Alueen ulkopuolelta tilaaminen on normaalisti hinnastohinnasta eikä siihen voida yhdistää muita tarjouksia. Tilauksen saaminen edellyttää tilaajan syntymäajan ilmoittamista ja sitä, että hän asuu omassa tiloissaan. Tilausehdot ja muita lisätietoja saat osoitteesta www.janakkalansanomats.fi/ehdot